

UNIVERZITA PARDUBICE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2025

Lenka Hejkalová

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Recepce díla Haruki Murakamiho v české literární kultuře
Bakalářská práce

2025

Lenka Hejkalová

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Lenka Hejkalová**
Osobní číslo: **H22433**
Studijní program: **B0288A090002 Historicko-literární studia**
Téma práce: **Recepce díla Haruki Murakamiho v české literární kultuře**
Zadávací katedra: **Katedra literární kultury**

Zásady pro vypracování

Bakalářská práce se bude kritické recepce díla jednoho z nejznámějších představitelů současné japonské literární tvorby, Haruki Murakamiho (*1949), v současné české literární a knižní kultuře. Práce se zaměří na ohlas českých překladů autorových děl, bude se snažit vymodelovat ucelenou bibliografii těchto překladů a zkoumat obsah a charakter příslušných paratextů. Obsahem první části bude seznámení se spisovatelovým dílem jako takovým, zahrne zejména žánrové definice vybraných děl, a to konkrétně: *Kafka na pobřeží*, *Bezbarvý Cukuru Tazaki a jeho léta putování*, *Hon na ovci*, *Konec světa & Hard-Boiled Wonderland* a *Norské dřevo*. Analýza zvolených textů bude směřovat k rozlišení prvků postmoderní kultury, magického realismu atd. v Murakamiho stylu psaní, který činí jeho fikční světy vhodnými modelovými prostředky pro znázornění přítomnosti v jeho dílech pluralitně zastoupených literárních kultur. Ve druhé části bude probíhat následná recepce uvedených děl v české literární, ale také mediální kultuře a popkultuře, s ohledem na jejich dopad na české čtenáře. Výsledkem práce bude co nejdůvěhodnější obraz tohoto japonského autora, případně jeho další ohlasy a vlivy v české literární kultuře, stranou neuzůstane ani význam vydávání Murakamiho děl v české nakladatelské praxi.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

COHNOVÁ, Dorrit. Co dělá fikci fikcí. Vyd. 1. Praha: Academia, 2009.

HODROVÁ, Daniela. *-na okraji chaosu: poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001.

JURKOVIČ, Tomáš. *Izanagijský motiv v románech Haruki Murakamiho*. Vydání první. Bmo: Masarykova univerzita, 2019.

KRÁLIKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech*. Příbram, 2015.

LUKAVSKÁ, Eva: "Zazračne realno" Magický realismus. Alejo Carpentier versus Gabriel Garcia Marquez. Host, Brno 2003.

LYOTARD, Jean-François. O postmodernismu: postmoderno vysvětlované dětem: postmoderní situace. 1. vyd. Praha: Filosofia, 1993.

WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. Moderní a současná japonská literatura. Přednáška na knižním veletrhu Svět knihy, 2007.

Překlady Murakamiho děl do češtiny; úvody a doslovy k českým vydáním.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jiří Studený, Ph.D.

Katedra literární kultury

Datum zadání bakalářské práce: **30. března 2024**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2025**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

Mgr. Bc. Kateřina Korábková, PhD.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 14. listopadu 2024

Prohlašuji:

Práci s názvem Recepce díla Haruki Murakamiho v české literární kultuře jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 19. 03. 2024

Lenka Hejkalová

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat Mgr. Jiřímu Studenému Ph. D. za jeho cenné rady, ochotnou spolupráci a za hlavně trpělivost, kterou se mnou měl při vytváření této práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se bude věnovat kritické recepci díla jednoho z nejznámějších představitelů současné japonské literární tvorby, Haruki Murakamiho (*1949), v současné české literární a knižní kultuře. Práce se zaměří na ohlas českých překladů autorových děl, bude se snažit vymodelovat ucelenou bibliografii těchto překladů a zkoumat obsah a charakter příslušných paratextů. Následně bude představena recepce Murakamiho děl v české literární, ale také mediální kultuře a popkultuře, s ohledem na jejich dopad na české čtenáře. Výsledkem práce bude co nejvěrohodnější obraz tohoto japonského autora, případně jeho další ohlasy a vlivy v české literární kultuře.

KLÍČOVÁ SLOVA

Recepce, Haruki, Murakami, paratexty, ohlasy, japonská literatura

TITLE

Reception of Haruki Murakami's work in Czech literary culture

ANNOTATION

The bachelor thesis will deal with the critical reception of the work of one of the most famous representatives of contemporary Japanese literary production, Haruki Murakami (*1949), in contemporary Czech literary and book culture. The thesis will focus on the response to Czech translations of the author's works, will try to model a comprehensive bibliography of these translations and examine the content and character of the relevant paratexts. Subsequently, the reception of Murakami's works in Czech literary, but also media culture and pop culture will be presented, with regard to their impact on Czech readers. The result of the thesis will be the most credible image of this Japanese author, or his other responses and influences in Czech literary culture.

KEYWORDS

Reception, Haruki, Murakami, paratexts, responses, japanese literature

OBSAH

ÚVOD	1
1 Literární recepce a role paratextů v literatuře	2
1.1 Recepční pole Jiřího Trávnička	4
1.2 Paratexty	6
2 Obraz Haruki Murakamiho v české literární kultuře	10
2.1 Shrnutí biografických údajů v českém jazyce	12
2.2 Murakamiho knihy dostupné v českých překladech	13
2.3 Překladaelé	16
3 Obraz Murakamiho díla v knižních paratextech	17
3.1 Knižní obálka	17
3.2 Předmluvy a doslovy	19
3.3 Izanagiovský motiv v románech Haruki Murakamiho	28
4 Obraz Murakamiho díla mimo knižní paratexty	30
4.1 Ohlasy v tisku	30
4.2 Psané ohlasy v online prostoru	34
4.3 Audiovizuální ohlasy v online prostoru	40
4.4 Umělecká ztvárnění a interpretace	44
ZÁVĚR	47
POUŽITÁ LITERATURA	49
RESUMÉ	57
SUMMARY	57

ÚVOD

Když jsem na střední škole poprvé v seznamu literatury k maturitě přečetla jméno Haruki Murakami, vůbec jsem netušila, o koho se jedná. Ani samotné hodiny literatury mi nepomohly, a tak jsem byla odkázána k tomu, se s tímto autorem seznámit sama. Po přečtení knihy *Norské dřevo* se mi autor tak zalíbil, že jsem chtěla hned přečíst další jeho knihy. Téma Recepce díla Haruki Murakamiho jsem však ne zvolila jen kvůli tomu, abych se seznámila s celou jeho tvorbou, ale hlavním důvodem bylo zjistit, jak je na něj v naší kultuře nahlíženo, jak moc je čtený a co se o něm může český čtenář všechno dozvědět.

Přesně toto bude předmětem mého zkoumání. Cílem této práce je představit, jak je u nás Murakami vnímán, představován a jaké místo si v české literární kultuře se svými knihami vydobyl. Také se pokusím shrnout všechny dostupné informace o autorově životě a představit všechny knihy, které u nás dosud vyšly v českém překladu a jejich překladatele. Primárními zdroji, se kterými budu pracovat jsou české publikace o Murakamim a knižní paratexty v jeho česky přeložených knihách, především pak anotace a doslovy. Rovněž budu pracovat s literárními kritikami, recenzemi a ohlasy jak v tištěných médiích, tak v online prostoru.

V teoretické části své zkoumání podložím především publikacemi, jež se věnují problematice paratextů, recepce a kulturního transferu. První je kniha Andrei Králíkové z roku 2015 nesoucí název *Autorské tváře v knižních zrcadlech*, dále pak kniha Lenky Müllerové s názvem *Paratexty a česká nakladatelství*, která vyšla v roce 2010. Dále se pak budu opírat o článek *Literární kultura v době internetové: kolik recepčních polí a jaká?*, publikovaný Jířím Trávníčkem roku 2009 v časopisu *Host*. Informace o Murakamiho životě budu čerpat jak z knižních paratextů, uvedených v jeho knihách, tak z internetových zdrojů, jako jsou různé knižní databáze nebo například stránky knihkupců.

Českých bakalářských prací týkajících se Haruki Murakamiho existuje hned několik, většina z nich ale pracuje s analýzou děl nebo fikčních světů. Na podobné téma již Rostislav Janata napsal v roce 2010 na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně bakalářskou práci na téma *Haruki Murakami – postava japonského spisovatele v českých překladech*. Ačkoliv se může zdát, že se práce věnují totožným věcem, Janatova práce se věnuje i pohledu na autora v Japonsku a ve světě, zatímco moje práce se bude věnovat výhradně Murakamiho obrazu v české literární kultuře. Práce navíc vyšla již v roce 2010, a tak nezahrnuje autorova díla, která od té doby v českém překladu vyšla.

1 Literární recepce a role paratextů v literatuře

Předtím, než se práce začne věnovat konkrétnímu zkoumání recepce děl Haruki Murakamiho, je potřeba, aby byly představeny základní pojmy, bez kterých by jen těžko navazovala na konkrétní výzkum. V této kapitole budu pracovat hlavně s knihou Andrei Králíkové s názvem *Autorské tváře v knižních zrcadlech*, s knihou Lenky Müllerové, *Paratexty a česká nakladatelství* a v neposlední řadě s článkem Jiřího Trávnička *Literární kultura v době internetové: kolik recepčních polí a jaká?*, publikovaném v časopisu Host.

Prvním pojmem, jemuž se práce bude věnovat, je *kulturní transfer*, jelikož Haruki Murakami pochází z Japonska a do svých knih zahrnuje prvky japonské kultury. Autor sice inklinuje i ke kultuře západní, ale rozdíly mezi českou a japonskou mohou být i tak znatelné. Samotný pojem naznačuje pohyb, kontakt a přenos v kulturní sféře a také představuje určitou hranici, na které probíhá samotný přenos. Slovo kontakt zde představuje spojení a spojování, slovo hranice naopak představuje jakousi kulturní bariéru nebo propast.¹ Králíková ve své knize představuje teorii kulturního transferu, jenž poskytuje obecný rámec pro uvažování o souvislostech a kontaktech kulturních prostředí.² Kulturní transfer lze tudíž chápat jako jakýsi přenos, který sebou nese i určité kulturní hodnoty a to takové, které přenést jdou. Hodnoty, jež transfer přenést nedokáže, skončí na oné hranici a nedostanou se přes kulturní bariéru.

Další velkou součástí pohybu kulturního transferu je podle Králíkové *změna významu*. Je potřeba vnímat, jak se význam proměnil a jakého rozměru dosáhl v novém prostředí.³ Cílové prostředí je to, jemuž se přizpůsobuje samotné sdělení a komunikace transferu je úspěšná pouze tehdy, kdy je cílová skupina potenciálních příjemců schopna rozumět danému vyjádření a významy, které nese, je schopna dešifrovat.⁴ Stejně důležitý, jako moment porozumění, je i moment neporozumění, jelikož samotný moment neporozumění rozšiřuje obzory samotného čtenáře, obohacuje ho a s ním i kulturu jako celek.⁵ Není totiž důležité pouze vysvětlit tak, aby příjemci všemu rozuměli, ale také dát příjemcům prostor, aby si sami dokázali najít klíč k porozumění a tím sami sebe obohacovali.⁶ Pojetí kulturního transferu se dá rozlišit na užší a širší. Širší pojetí je postaveno na teorii přeložitelnosti Wolfganga Isera, publikovanou v jeho

¹ KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech: obrazy autorů současné české literatury v perspektivě kulturního transferu*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, s. 20–21.

² Tamtéž.

³ Tamtéž, s. 21–22.

⁴ Tamtéž.

⁵ Tamtéž.

⁶ Tamtéž.

knize *Teorie literatury: aktuální perspektiva*.⁷ Jelikož ji zmiňuje i Králíková, kapitola bude pracovat s tím, jak teorii představuje ona. Přeložitelnost má být nutným předpokladem porozumění literatuře, je její neodmyslitelnou charakteristikou a nabízí nástroje pro její popis.⁸ Překládání jako činnost není totiž pouze připojeno k transferu literárního díla z jednoho jazyka do jazyka druhého, nýbrž tento proces je od přeložitelnosti až odvozený. Nezabývá se tedy pouze překladem, ale zahrnuje i proces kódování a dekódování kulturního jazyka obecně.⁹ Králíková se Iserově teorii přeložitelnosti ve své knize věnuje podrobněji, ale tato práce s ní pracovat nebude, tudíž je pro ní jakékoliv podrobnější představení nadměrné. Užší pojetí má několik realizací. Jednou z nich je translace, neboli překlad. Překlad je začleňován do kulturního prostředí a směřuje na způsob přijetí překladu v kultuře cílové. Překlad není jen samotné smysluplné přenesení kulturních hodnot, ale hraje i roli sociální.¹⁰ Kulturní transfer totiž rámuje sociokulturní normy, na jejichž základě se poté dá uvažovat o širším pojetí kulturního transferu. Tyto normy řídí proces přenosu jednotek s obecnější platností, než je samotná translace. Tyto jednotky jsou odvozovány z jiných uměleckých počinů, které jsou nejprve použity v menší míře, aby mohly být poté realizovány v širším rámci.¹¹ V rámci recepce Murakamiho díla bude kulturní transfer a jeho úspěšnost později jedním z témat, kterým se budou věnovat ohlasy a hodnocení jeho knih v českých překladech.

Dalším pojmem je *agens kulturního transferu*. Ten kdo transferovaný text vnímá, zaujímá velmi podstatnou roli a má také vliv na uvažování o kultuře původu. Do celého procesu transferu totiž vstupuje i někdo třetí.¹² Může to být překladatel, nakladatel a další subjekty. Všechny tyto subjekty se dají shrnout pod názvem agens kulturního transferu. Agens je zvláštním typem recipienta, protože se stává čtenářem i původcem paratextu, tedy těch textů, které obklopují primární text.¹³ Podrobněji se práce bude věnovat paratextům v podkapitole 1.2 s názvem Paratexty. Agens kulturního transferu je tedy poučeným čtenářem, jenž se při produkování paratextů zaměřuje na potenciálního čtenáře té kultury, do které přeložený text vstupuje.¹⁴ Tím významně pomáhá v porozumění druhé kultuře a napomáhá ji přenášet. Zároveň je hybatelem přenosu a poskytovatelem zkušenosti se čtením daného textu ve sféře jiné

⁷ ISER, Wolfgang. *Teorie literatury: aktuální perspektiva: mírně rozšířená verze proslovu proneseného 5. července 1991 u příležitosti otevření postgraduálního kursu Teorie literatury v rámci oboru literární věda na Univerzitě v Kostnici*. Brno: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2004. Theoretica.

⁸ KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech: obrazy autorů současné české literatury v perspektivě kulturního transferu*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, s. 23.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž, s. 24–25.

¹¹ Tamtéž.

¹² Tamtéž, s. 28.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Tamtéž.

kultury.¹⁵ V případě díla Haruki Murakamiho je agentem kulturního transferu například překladatel Tomáš Jurkovič, kterému bude věnována samostatná kapitola později.

Dalším stěžejním pojmem souvisejícím s touto problematikou je *literární recepce*. *Slovník literární teorie* z roku 2012 uvádí, že recepce je určité oživení literárního díla z hlediska jeho porozumění, interpretace a ohlasů jeho čtenářů, a to jak aktivním, tak pasivním způsobem.¹⁶ Králíková recepci představuje jako rovinu recepce textu, na kterou je možno pohlížet ze dvou hledisek. První hledisko uvažuje o literární recepci jako o překladu textu do jiného jazyka a druhé hledisko se zaměřuje na porozumění textu v rámci jazyka jednoho.¹⁷ Andrea Králíková recepci dále konkretizuje do recepce kritiky překladu, na kterou se práce nezaměřuje, a proto se jejímu pojetí recepce dále věnovat nebude.

1.1 Recepční pole Jiřího Trávnička

Jelikož se tato práce věnuje veškeré recepci díla Murakamiho v naší literární kultuře, velkou součástí tématu je také internetové prostředí, jenž přejímá nemalou součást současného pojetí recepce. Internet a další média samozřejmě nejsou jediné prostředí, ve kterém se literární recepce objevuje. Jiří Trávniček ve svém článku *Literární kultura v době internetové: Kolik recepčních polí a jaká?* rozlišuje sedm okruhů *recepčních polí*, ve kterých se může potenciální příjemce s recepcí setkat.¹⁸

Prvním okruhem je literární kritika, která je udržována hlavně profesním zájmem, odborným psaním o literatuře a literární vědou. Jedná se o sféru vnitřního zájmu, která pomocí institucí, jako jsou literární noviny a časopisy, zajišťuje literární chod. Má i svou organizovanou stránku v podobě různých typů příruček, slovníků, monografií apod.¹⁹

Druhým okruhem jsou paratexty, jenž vznikají v okruhu společenských časopisů, které se věnují například životnímu stylu a literatura se zde objevuje v souvislosti s nějakou společenskou událostí, jako je skandál autora, literární cena nebo např. autorovo životní jubileum. Právě literární ceny jsou v dnešní době pro mnohé čtenáře orientačním bodem toho, co číst.²⁰

¹⁵ KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech: obrazy autorů současné české literatury v perspektivě kulturního transferu*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, s. 28–29

¹⁶ MÜLLER, Richard a ŠIDÁK, Pavel (ed.). *Slovník novější literární teorie: glosář pojmů*. Literární řada. Praha: Academia, 2012. s. 423.

¹⁷ KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech: obrazy autorů současné české literatury v perspektivě kulturního transferu*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015. s. 29.

¹⁸ TRÁVNIČEK, Jiří. *Literární kultura v době internetové: kolik recepčních polí a jaká?* In: Host, 2009, 25(9), s. 24.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž.

Třetím okruhem je škola. Jedná se o pedagogické rozšíření literatury ve všech podobách vzdělávacího systému, v osnovách, učebnicích, zejména v předmětech zaměřujících se na jazyk a literaturu. Tento okruh patří do sféry, kde probíhá určitá reflexe literatury. Hlavním rozdílem mezi ostatními okruhy je, že tento okruh nefunguje na bázi dobrovolnosti jako ostatní, ale školními osnovami a studijními plány si musí projít všichni.²¹

Čtvrtým okruhem je knižní svět, kde se literatura dělí o místo s knihami z jiných oblastí, jako jsou knihy věcné nebo odborné.²² Kromě knihoven a knihkupectví, kde není příliš velká potřeba reflexe a jejich smyslem je spíše efektivní podnikání, jako je prodej. Sem se dají zařadit i texty spjaté s příležitostnými akcemi, jako jsou autorská čtení. Patří sem i marketingové paratexty na knize stylu „Tato kniha byla nominována na cenu...“. Do tohoto okruhu mohou patřit i ohlasy a komentáře na prodejních serverech, jelikož pro čtenáře dnes mají větší váhu než odborné literární kritiky. Tyto ohlasy a texty jsou do této sféry zařazeny díky marketingovému vlivu.²³

Pátým okruhem jsou jiná média, do nichž patří rozhlas, televize a internet. Jedná se o diskuzní pořady, literární publicistiku, ankety atd. Zatímco v televizním a rozhlasovém prostředí záleží na distribuci pořadů ve vysílacím čase, na internetu se tyto pořady a literární příspěvky pohybují pořád a záleží na příjemci, kdy si na ně vyhradí čas.²⁴

Šestým okruhem jsou blogy. Je to fenomén, který se objevil s rozšířením internetu. Atraktivita blogu je dána nejenom autorem příspěvku, ale také diskusí, jenž se pod textem objevuje. Blog stírá hranici mezi autorem příspěvku a čtenářem, stejně jako mezi uživatelem a provozovatelem. Tento způsob oběhu umožňuje okamžitou a rychlou reakci, umožňuje jak autorovi, tak čtenáři vstupovat do diskuse a aktivně se na ní podílet. Zde se ve vztahu k literatuře daří především kratším žánrům, jako je recenze, poznámka nebo nějaká výměna názorů. Se vznikem Facebooku se část uživatelů přemístila sem a zakládala skupiny založené ke specifickému tématu.²⁵ Od doby, kdy byl tento článek publikován (2009), vznikla celá řada dalších komunit, které nahrazují tehdejší blogy, jelikož ty už jsou dnes spíše v ústraní. Do obliby přišly sociální sítě a jejich komunity. BookTube komunita na platformě YouTube, BookTok na platformě Tik-Tok a BookStagram na platformě Instagram. Všechny tyto

²¹ TRÁVNÍČEK, Jiří. Literární kultura v době internetové: kolik recepčních polí a jaká? In: Host, 2009, 25(9), s. 24.

²² Tamtéž.

²³ Tamtéž.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Tamtéž, s. 24–25.

platformy staví na blogové kultuře diskusí a reakcí na příspěvek autora, navíc jsou obohaceny o vizuální stránku v podobě fotografií nebo krátkých videí, takzvaných vlogů (video blogů)

Posledním, sedmým okruhem je mlčící většina. Ta se svým názorem aktivně nevystupuje a ke slovu se dostává jen tehdy, pokud je k tomu vyzvána, jako například během veřejných výzkumů. Tento okruh je nositelem většinového názoru, který je ale postaven mimo aktivní reflexi. Stopy názoru čtenářské většiny lze zjistit ve statistikách trhu a institucí, jako jsou knihovny díky údajům o počtu prodaných nebo půjčených knih. Mlčící většina se tedy stává pomyslným otiskem všech ostatních okruhů.²⁶

Práce se těmito okruhy věnuje, jelikož se v rámci bádání dotkne většiny z nich, především pak literární kritiky, paratextů, médií, blogu a platformám fungujícím na stejném principu.

1.2 Paratexty

Paratexty obklopují primární text literárního díla a vyplňují jeho mezery. Lenka Müllerová ve své knize *Paratexty a česká nakladatelství* uvádí, že paratexty jsou doplňkem pro meziknižní a knižní prostor, ve kterých probíhá proces literární komunikace. To znamená, že literárnímu dílu dodávají kontext, upřesňují ho a dotvářejí.²⁷ Vedle díla Lenky Müllerové bude tato podkapitola pracovat s knihou od Andrei Králíkové s názvem *Autorské tváře v knižních zrcadlech*. Obě autorky ve svých knihách zmiňují Gerarda Genetta²⁸ a opírají se o jeho práci *Paratexty*. Jelikož je jeho práce představena v obou knihách, je příhodné ho zde alespoň zmínit. Dále se mu ale práce věnovat nebude, a jelikož je jeho práce obsažena ve výkladu jak Müllerové, tak i Králíčkové, bude dál tato práce odkazovat na tyto dvě autorky a jejich publikace.

Müllerová uvádí, že se paratexty dělí podle místa výskytu na vnější a vnitřní. *Vnitřní paratexty (peritexty)* jsou všechny texty, které se přímo týkají primárního textu a jsou obsaženy přímo ve fyzické knize.²⁹ Tyto texty se dají dále rozdělit na veřejné a privátní povahy, přičemž veřejné jsou ty, které tištěné vidíme na obalu a nebo v úplně každé knize (např. titul, jméno autora, prolog a epilog) a privátní jsou specifické, nejsou v každé knize a většinou nejsou určeny očím všech potenciálních čtenářů (např. rukopisné věnování, ručně psané poznámky).³⁰

²⁶ TRÁVNÍČEK, Jiří. Literární kultura v době internetové: kolik recepčních polí a jaká? In: Host, 2009, 25(9), s. 25.

²⁷ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství: (knižní strategie v 90. letech 20. století)*. V Litterae vyd. 1. Kostelec nad Orlicí: Litterae, 2010, s. 12.

²⁸ Gerard Genette (1930-2018) byl francouzský literární teoretik a historik.

²⁹ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství: (knižní strategie v 90. letech 20. století)*. V Litterae vyd. 1. Kostelec nad Orlicí: Litterae, 2010, s. 12.

³⁰ Tamtéž.

Vnější paratexty (epitexty) jsou všechny texty, které dílo představují v určitém prostředí potenciálnímu příjemci a komunikují s ním. Tyto texty se rovněž dají rozdělit na texty veřejné a privátní povahy. Veřejné texty bývají často spojené s medialitou a propagací primárního textu (např. rozhovor, kritika, recenze) zatímco privátní texty jsou určeny jen některým příjemcům (např. dopisy).³¹

Müllerová ve své knize dále představuje proces zvaný *paratextualizace*, který je podle jejích slov velmi významnou a nezaměnitelnou součástí literární komunikace, což znamená, že paratexty, které vznikají v každé fázi tvorby literárního díla, v podstatě komunikaci organizují. Dokážou zaručit, že si příjemce dílo přečte, ale zároveň mohou komunikaci s příjemcem ukončit ještě dříve, než se dostane k textu primárnímu.³² Dále se podkapitola procesu paratextualizace věnovat nebude, jelikož tento proces není pro téma této práce zásadním konceptem. Co ale pro práci zásadní je, jsou konkrétní typy paratextů, které představuje Králíková, jelikož se jim bude práce dále věnovat přímo v kontextu knih Haruki Murakamiho.

Prvním typem paratextu je *knižní titul*. Králíková uvádí, že je knižní titul vedle jména autora hned prvním textem, se kterým se příjemce dostane do kontaktu. Titul je kromě fixace knihy v literárním prostoru tou první věcí, která oslovuje potenciální příjemce a snaží se upoutat jeho pozornost.³³ V případě názvu, přeloženého z cizího jazyka Králíková představuje tendence, které souvisí s knižními tituly v kulturním transferu. Ty mohou být následující: knižní titul je do cizího kontextu převeden přeložením názvu do cizího jazyka, kde je důležité to, jestli se interpretace v domovském a cizím kontextu liší a jaké prvky jsou v nich zdůrazněny.³⁴ Další tendencí je pozměnění názvu s ohledem na mateřský kontext, nový název pak vyzdvihuje výchozí kulturu a může obsahovat zmínku o jejich attributech. Další typ změny titulu přechází více do abstraktnosti a je pro něj typický jakýsi distanc od výchozího kulturního prostředí, které v názvu není přímo odráženo. Změny názvu mohou být obecně ovlivněny změnou interpretace textu a jsou determinovány vazbou na čtenáře daného kulturního prostředí.³⁵ Titul tedy není jen výpovědí toho, o čem text knihy je, ale může příjemci přiblížit zemi původu knihy a tím např. zvýšit šanci přijetí knihy v našem kulturním prostředí.³⁶ Přeložené názvy Murakamiho knih v tomto případě naznačují zemi původu knihy pouze pokud obsahují nějaké japonské jméno.

³¹ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství: (knižní strategie v 90. letech 20. století)*. V Litterae vyd. 1. Kostelec nad Orlicí: Litterae, 2010, s. 12.

³² Tamtéž, s. 15–16.

³³ KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech: obrazy autorů současné české literatury v perspektivě kulturního transferu*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, s. 42.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech: obrazy autorů současné české literatury v perspektivě kulturního transferu*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, s. 43–44.

³⁶ Tamtéž.

Velmi zvláštním typem paratextu je *jméno samotného autora*. Dle Králíkové patří jméno autora jak mezi epitexty, tak i peritexty. Králíková také poukazuje na rozdíl mezi jménem autora a autorským obrazem. Jedná se o odlišné, navzájem se ovlivňující útvary, přičemž jméno autora podporuje a zabezpečuje existenci autorského obrazu, který zase doplňuje charakter jména autora.³⁷ Jméno autora lze chápat jako možnost organizace literárního a kulturního prostoru, kde jméno samotné tvoří orientační bod jak pro samotné autorské dílo jako celek, tak i pro prezentaci v médiích. Autorská jména jsou pomyslné středobody, na kterých je mediální kampaň literatury založena.³⁸ Pro samotného autora je tedy vlastní jméno na knize při vyšší popularitě velkým lákadlem pro potenciální příjemce a samostatně funguje jako mediální prvek.

Dalším významným paratextem je knižní obálka, která se ve vztahu k jejímu zkoumání může jevit jako problematická, jelikož není vyložena textem. Podobně jako u již zmíněného titulu představuje knižní obálka jeden z prvních paratextů, se kterým se může příjemce při kontaktu s knihou setkat.³⁹ Králíková ve své knize obálku představuje jako fyzické přenesení knihy z domácího prostoru do cizího. Jiná knižní obálka v jiné zemi dokládá změnu kontextu a je ukazatelem vymanění se z domovského kulturního prostředí. V každé kultuře může stejná kniha vypadat úplně jinak. Jiná obálka přeložené knihy odráží aspekty jiné kulturní poptávky potenciálních příjemců. Úskalím pro interpretaci obálky knihy jsou provozní a nakladatelské okolnosti, které ovlivňují tvorbu a konečný vzhled obálky přeložené knihy.⁴⁰ Při tvorbě obálky nově přeložené knihy není ve středu pozornosti samotný text, ale do popředí se dostávají jiné faktory např. strategie nakladatelství nebo posun v čase, jelikož překlad vzniká většinou později než originál. Určující je pak i osobnost grafika a další záležitosti nakladatelského provozu. Nejpodstatnější je ale výsledná podoba knižních obálek, kde jsou popisovány prvky, které jsou patrné jako nejmarkantnější signály kulturního transferu.⁴¹ Obálky tedy neodrážejí jen samotný obsah knižního textu, ale často reflektují poptávku domácího prostředí, která dopomáhá knize k atraktivnosti.

Dalším vizuálním paratextem, který je často velmi úzce spojen s knižní obálkou, je *fotografie samotného autora*. Králíková fotografii představuje jako neverbální paratext vizuálního charakteru. Fotografie autora může plnit roli peritextu i epitextu, záleží na její pozici. Pokud je fotografie součástí knihy, jedná se o peritext a pokud je umístěna v blízkosti tištěného

³⁷ KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech: obrazy autorů současné české literatury v perspektivě kulturního transferu*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, s. 44–45,

³⁸ Tamtéž, s. 44–45.

³⁹ Tamtéž, s. 48.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž, s. 48–49.

rozhovoru s autorem nebo v blízkosti článku o něm. Fotografie se s již zmíněným autorským jménem podílí na utváření autorského obrazu. Autor se ve fotografii stává stylizovanou postavou, nikoliv ale ve svém fikčním světě, nýbrž ve světě kultury.⁴² U jednotlivých autorských obrazů je sledována volba konkrétních portrétů. Buď jen jako doplňku knižní obálky, nebo jako prezentace autora na plakátech k různým propagačním akcím např. autorskému čtení. Na obálky knih jsou ve valné většině voleny portréty, tedy fotografie zachycující tvář autora, nikoliv jeho celé tělo. Dále je také možno sledovat, z jakého úhlu pohledu je autorova osobnost představena a co dominuje jeho představení, zda je např. částečně zahalen stínem, nebo jaká je na fotografii hra se světlem.⁴³ Důležitá je i posturika na fotografii. Každá zvolená póza může působit jiným dojmem, např. vyvolání dojmu umělé stylizace nebo hrané autentičnosti. Zajímavé také je, zda je autor často znázorňován s podobnými či stejnými atributy, zda se fotografie při vydání každé nové knihy mění, nebo zda je navzdory plynutí času používána tatáž fotografie.⁴⁴ Fotografie tedy pouze nedodává jménu autora jeho tvář, ale dokáže na příjemce působit prostřednictvím autorského obrazu a vsugerovává mu určité iluze. V případě Murakamiho díla příjemce na většině jeho knih autorovu fotografii nenajde, jedinou výjimkou jsou knihy ze série ilustrovaných povídek, kde umělkyně kromě ilustrací v knize navíc přidala na obálku Murakamiho podobiznu. Nejedná se však o fotografii, nýbrž o umělecký portrét.

Mezi další doprovodné texty Králíková zařazuje *text na záložce knihy* a *anotaci knihy* (peritexty) a informace o knize a autorovi v periodikách různého charakteru (epitexty). Dále za doprovodné texty považuje všechny texty, které vstupují do druhotné komunikace a přinášejí informace o autorovi a knize, přičemž největší pozornost je věnována širokému recenznímu přijetí.⁴⁵ V kontextu kulturního transferu je podstatné srovnání nejvýraznějších prvků recenzí nebo interpretační linky, která je v nich vedena. Mohou se shodovat nebo naopak rozcházet v hodnocení jednotlivých textů.⁴⁶ Ačkoliv jsou tyto texty považovány za doprovodné a kniha Andreji Králíkové jim nevěnuje takovou pozornost, jako výše uvedeným paratextům, v předložené práci se budu dále více věnovat právě těmto doprovodným textům.

⁴² KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech: obrazy autorů současné české literatury v perspektivě kulturního transferu*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 201, s. 49.

⁴³ Tamtéž, s. 50.

⁴⁴ Tamtéž, s. 50–51.

⁴⁵ Tamtéž, s. 51.

⁴⁶ Tamtéž, s. 51.

2 Obraz Haruki Murakamiho v české literární kultuře

Předtím, než se práce začne věnovat recepci Murakamiho díla, tedy tím, jak je jeho dílo představováno skrze recenze, kritiky, komentáře a další podobné útvary, je nutné představit i autora samotného. V následující kapitole tedy bude představen obraz toho, jak je v naší kultuře vnímán Haruki Murakami jakožto osobnost. V této kapitole se budu věnovat všem dostupným zdrojům v českém jazyce, představujícím samotného autora i přehled jeho tvorby, a to jak v knižní, tak v internetové sféře.

Když se chce potenciální příjemce dozvědět jakékoliv informace o autorově osobě, nejjednodušší a nejrychlejší cestou je rozhodně internet. Pokud do vyhledávače napíše heslo Haruki Murakami, prvním odkazem bude nejpravděpodobněji česká Wikipedie. Ta představuje autorovu osobnost poměrně rozsáhle a kromě shrnutí jeho literárních počínů se věnuje i jeho biografii. Zde se může příjemce dozvědět například to, že se Murakami narodil v Kjótu roku 1949, vystudoval divadelní umění, že byl poprvé zaměstnán v obchodě s nahrávkami, a nebo také to, že je vášnivým běžcem.⁴⁷ Kromě jeho životního příběhu také Wikipedie představuje poměrně rozsáhle vývoj Murakamiho kariéry jakožto spisovatele. Popisuje postup jeho kariéry, od Murakamiho prvotin, kdy se začal věnovat psaní ve svých 29 letech a jeho prvním románem byl román *Slyšet zpívat vítr*, přes jeho vzestup na výslunní románem *Norské dřevo* až po jeho současnou pozici ve světě. Také zmiňuje jeho kariéru coby překladatele.⁴⁸ Pokud příjemce ovládá dobře anglický jazyk, nabízí se i varianta anglické Wikipedie, která autora představuje ještě podrobněji, než ta česká. Navíc se věnuje i jeho politickým postojům, filmovým adaptacím jeho knih nebo například podrobnému seznamu všech jeho dosavadních literárních ocenění.⁴⁹ Je také příhodno zmínit, že v anglickém jazyce je možno získat informace přímo z autorovy oficiální stránky *www.harukimurakami.com*⁵⁰. Kapitola se však primárně věnuje českým zdrojům, a proto se podrobněji těmto zdrojům v cizím jazyce věnovat nebude.

Mezi další internetové zdroje, na které může příjemce při schraňování informací narazit, patří české databáze. Asi nejpoužívanější databází ve vztahu k literatuře je v české republice

⁴⁷ Příspěvatelé Wikipedie, *Haruki Murakami* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2025, Datum poslední revize 4. 01. 2025, 11:50 UTC, [citováno 5. 02. 2025]

<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Haruki_Murakami&oldid=24535684>

⁴⁸ Příspěvatelé Wikipedie, *Haruki Murakami* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2025, Datum poslední revize 4. 01. 2025, 11:50 UTC, [citováno 5. 02. 2025]

<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Haruki_Murakami&oldid=24535684>

⁴⁹ Wikipedia contributors. (2025, January 13). Haruki Murakami. In *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Retrieved 19:40, February 5, 2025,

from https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Haruki_Murakami&oldid=1269118822

⁵⁰ PENGUIN RANDOM HOUSE. *Haruki Murakami* [online]. [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <https://harukimurakami.com/resources>

Databáze knih, kde se kromě katalogu autorových knih nachází i autorův životopis. Rozsahem je kratší než článek na české Wikipedii, vyzdvihuje však více Murakamiho vztah k evropské kultuře, hlavně k Franzi Kafkovi. V souvislosti s tím také uvádí, že v roce 2006 získal cenu Franze Kafky.⁵¹ Další databází, na které je uveden Murakamiho životopis, je *Česko-slovenská filmová databáze*. Přestože se může zdát zvláštní umístění životopisu spisovatele na web, zaměřující se převážně na kinematografii, Murakami je zde umístěn díky filmovým a seriálovým adaptacím vzniklým na motivy jeho knih. Ačkoliv se web primárně nezaměřuje na spisovatele, článek věnující se autorově životu je zde rozsahově delší a obsáhlejší než článek na Databázi knih. K informacím již známým z předešlého webu přidává i informace o autorově předním českém překladateli Tomášovi Jurkovičovi.⁵² Překladatelům se bude práce podrobněji věnovat v samostatné podkapitole níže, tudíž se jimi teď dále zabývat nebude.

Posledním internetovým zdrojem, který představuje kromě informací o samotných Murakamiho knihách i krátký autorův životopis, jsou stránky knihkupců. Webová stránka *Knihy Dobrovský* uvádí z autorova života hlavně zajímavosti, jako je celoživotní inspirace hudbou, která se promítá i do jeho tvorby. Věnuje se také faktu, že mu je Česká republika poměrně blízká a např. skladby Leoše Janáčka v jeho dílech zazní hned několikrát.⁵³ Stránka *Knihkupectví Luxor* se autorově životu věnuje obsáhleji a představuje ho především skrze publikované knihy a ocenění za ně získaná.⁵⁴ Další knihkupecké weby zmiňují informace o autorovi jen velmi okrajově a je v nich zmíněno to, co v již uvedených zdrojích, a proto se jim podrobně práce věnovat nebude.

Další možností, kde se dají zjistit informace o Haruki Murakamim, jsou samotné autorovy knihy. V každé z nich se na vnitřní zadní straně obálky uvádí krátký peritext v podobě autorova stručného životopisu. Ve většině autorových knih jsou biografické údaje totožné, mají stejné znění a délku. V tomto textu se může příjemce dozvědět, že se jedná o jednoho z nejvýznamnějších japonských spisovatelů současnosti. Je zde vyzdvížena popularita knihy *Norské dřevo*, překonávající rekordy, i když za ní autor nezískal žádnou literární cenu. V neposlední řadě text uvádí, že byla Murakamiho díla přeložena do více než padesáti jazyků.⁵⁵

⁵¹ Haruki Murakami: Životopis. In: *Databáze knih* [online]. [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/haruki-murakami-639>

⁵² Haruki Murakami: Biografie. In: *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/75029-haruki-murakami/biografie/>

⁵³ KNIHY DOBROVSKÝ. *Haruki Murakami* [online]. [cit. 2025-02-07]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/autori/murakami-haruki-151887>

⁵⁴ KNIHKUPECTVÍ LUXOR. *Haruki Murakami* [online]. [cit. 2025-02-07]. Dostupné z: https://www.luxor.cz/autor/3665?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=PMAX

⁵⁵ MURAKAMI, Haruki. *Norské dřevo*. Praha: Odeon, 2021. Světová knihovna. Informace z autorské biografie na obálce.

Výjimkou jsou ilustrované povídky, vycházející ve spolupráci s německou výtvarnou umělkyní Kat Menschik, kde je autorův životopis na zadní straně obálky zkrácen a zestručněn, zato je ale doplněn o Murakamiho podobiznu, ztvárněnou již zmiňovanou umělkyní, což je také nezvyklé, neboť všechny jeho ostatní knihy v sobě autorovu podobiznu nemají.⁵⁶ Ilustrovanými povídkami se bude práce podrobněji zabývat v dalších kapitolách.

Co se týče literatury v českém jazyce zabývající se Murakamim, na trhu není dostupná ani jedna biografická kniha. Jedinou českou literaturou je publikace Tomáše Jurkoviče v edici Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity s názvem *Izanagiovský motiv v románech Haruki Murakamiho*.⁵⁷ Ačkoliv se jedná o knihu zabývající se autorovou tvorbou, není zde žádná autorova biografie, jelikož se předpokládá, že tuto publikaci vyhledává takový okruh čtenářů, který je s biografickými informacemi o Murakamim alespoň z nějaké části seznámen. Jelikož se publikace věnuje primárně Murakamiho dílům a motivům v nich obsažených, bude jí věnován větší prostor v následující kapitole.

Pokud se chce příjemce do Murakamiho života ponořit ještě hlouběji, nabízí se zde možnost využít přímo autorových knih, konkrétně díla *Spisovatel jako povolání* a *O čem mluvím, když mluvím o běhání*. Tyto knihy, oproti ostatním autorovým dílům, obsahují autobiografické prvky a autor se v nich otevírá více než v jakýchkoliv jiných. V knize *O čem mluvím, když mluvím o běhání* se autor rozepisuje nejen o své vášni ke běhání, ale dílo také obsahuje eseje a memoárové texty o jeho práci.⁵⁸ *Spisovatel jako povolání* zase představuje, jak již napovídá název, Murakamiho pohled na problematiku spisovatelské činnosti. Kniha je plná spontánních textů, nesoucích se v esejistickém duchu, které autor v průběhu let sepsal.⁵⁹ Ačkoliv se jedná o autorův sebeobraz, informace o jeho životě z těchto děl jsou již přebrány v mnoha výše uvedených zdrojích, a proto se jim podkapitola znovu věnovat nebude. Knihy také budou více přiblíženy v následující kapitole, kde si představíme, co si o nich myslí autoři jejich českých doslovů.

2.1 Shrnutí biografických údajů v českém jazyce

Pokud by si dal potenciální příjemce všechny výše uvedené údaje dohromady, vznikl by ucelený a poměrně podrobný obraz o autově osobě, který by mohl vypadat následovně. Haruki Murakami se narodil 12. 1. 1949 v Kjótu. Oba jeho rodiče se živili jako kantoři a

⁵⁶ MURAKAMI, Haruki. *Birthday girl*. Praha: Odeon, 2017. Informace z autorské biografie na obálce.

⁵⁷ JURKOVIČ, Tomáš. *Izanagiovský motiv v románech Haruki Murakamiho*. Brno: Masarykova univerzita, 2019. Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

⁵⁸ MURAKAMI, Haruki. *O čem mluvím, když mluvím o běhání*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna. Informace z anotace na vnitřní straně knižní obálky.

⁵⁹ MURAKAMI, Haruki. *Spisovatel jako povolání*. Praha: Odeon, 2017. Světová knihovna. Informace z anotace na vnitřní straně knižní obálky.

specializovali se na japonskou literaturu. I přesto ho už od dětství ovlivňovala západní kultura a primárně vyrostl na četbě amerických spisovatelů.⁶⁰ Roku 1973 absolvoval univerzitu Waseda v Tokiu, hlavním městě Japonska.⁶¹ Jeho prvním zaměstnáním byl prodej v obchodě s hudebními nahrávkami.⁶² Lásku k hudbě mu zůstala a se svou manželkou si později v Tokiu otevřel jazzový bar.⁶³ Hudba ho následuje i celou jeho spisovatelskou tvorbou a tvoří v ní velmi důležitý prvek např. román *Norské dřevo* (v angličtině *Norwegian wood*) je pojmenován podle stejnojmenné písně od britské skupiny The Beatles.⁶⁴ Mezi jeho hudební oblíbence patří i český skladatel Leoš Janáček⁶⁵, jehož skladby zní celou trilogií *IQ84*.⁶⁶ Kromě psaní je jeho velkou vášní i běhání. Začal s ním ve svých třiatřiceti letech a zaběhl dokonce ultramaraton, což je závod na 100 kilometrů.⁶⁷ Jeho literární počiny neunikly ani pozornosti různých literárních cen, např. v roce 2006 se stal se laureátem ceny Franze Kafky.⁶⁸ Ačkoliv je Murakami jedním z nejvýznamnějších japonských spisovatelů současnosti, mediální pozornosti se spíše vyhýbá. Nedává rozhovory, nevystupuje v televizi a nerad rozebírá to, co napsal.⁶⁹ I přes tuto častou mediální absenci však byla jeho díla přeložena do padesáti jazyků.⁷⁰ Všechny knihy přeložené do českého jazyka budou představeny v následující podkapitole.

2.2 Murakamiho knihy dostupné v českých překladech

Abychom se níže mohli věnovat recepci samotných děl, je žádoucí představit všechny Murakamiho knihy, které byly dosud vydány v českém jazyce. Všechna díla, dostupná čtenáři na policích českých knihkupectví a knihoven, spadají pod nakladatelství Odeon. To je od roku

⁶⁰ Příspěvatel Wikipedie, *Haruki Murakami* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2025, Datum poslední revize 4. 01. 2025, 11:50 UTC, [citováno 5. 02. 2025]

<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Haruki_Murakami&oldid=24535684>

⁶¹ MURAKAMI, Haruki. *Kafka na pobřeží*. Vyd. 2. V Praze: Odeon, 2010. Světová knihovna. Informace z autorské biografie na zadní straně obálky.

⁶² Příspěvatel Wikipedie, *Haruki Murakami* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2025, Datum poslední revize 4. 01. 2025, 11:50 UTC, [citováno 5. 02. 2025]

<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Haruki_Murakami&oldid=24535684>

⁶³ MURAKAMI, Haruki. *Norské dřevo*. Praha: Odeon, 2021. Světová knihovna. Informace z autorské biografie na obálce.

⁶⁴ Haruki Murakami: Životopis. In: *Databáze knih* [online]. [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/haruki-murakami-639>

⁶⁵ Leoš Janáček (1854-1928) byl český skladatel vážné hudby.

⁶⁶ KNIHY DOBROVSKÝ. *Haruki Murakami* [online]. [cit. 2025-02-07]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/autori/murakami-haruki-151887>

⁶⁷ Příspěvatel Wikipedie, *Haruki Murakami* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2025, Datum poslední revize 4. 01. 2025, 11:50 UTC, [citováno 5. 02. 2025]

<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Haruki_Murakami&oldid=24535684>

⁶⁸ Haruki Murakami: Životopis. In: *Databáze knih* [online]. [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/haruki-murakami-639>

⁶⁹ MURAKAMI, Haruki. *O čem mluvím, když mluvím o běhání*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna. Informace z anotace na zadní straně knižní obálky.

⁷⁰ MURAKAMI, Haruki. *IQ84*. Praha: Odeon, 2013. Světová knihovna. Informace z autorské biografie na obálce.

1999 součástí vydavatelského koncernu Euromedia Group. Nakladatelský web, ačkoliv je oficiálním webem Odeonu, však o samotném Murakamim a jeho tvorbě příliš informací neuvádí. Autor je zde zmíněn pouze jako kmenový autor nakladatelství, vycházející v edici Světová knihovna.⁷¹ Jelikož nejsou na webu nakladatele ani na webu knihkupce Luxor, přidruženému pod stejnou společnost Euromedia, dostupné podrobné informace o vydaných knihách, je práce nucena pracovat s jinými dostupnými zdroji uvádějícími potřebné informace. Knihám, vydaným do roku 2010 se věnuje článek měsíčníku pro světovou literaturu *Plav*.⁷² Všechny potřebné údaje po roce 2010 nabízí pouze server Databáze knih, kde jsou informace přehledně sepsány na jednom místě, a proto bude práce čerpat také odsud, i když se nejedná o oficiální zdroj. Pokud nebude dále uvedeno jinak, všechna zmíněná díla vyšla v překladu Tomáše Jurkoviče pod nakladatelstvím Odeon v edici Světová literatura.⁷³

První knihou, vydanou v českém překladu, byla v roce 2002 kniha s názvem *Norské dřevo*.⁷⁴ Dosud vyšla již v pěti knižních vydáních, a to v letech 2002, 2005, 2009, 2015 a naposledy v roce 2021. V roce 2013 navíc přibyla audiokniha pod nakladatelstvím *OneHotBook*.⁷⁵ O dva roky později, v roce 2004, vyšla kniha *Na jih od hranic, na západ od slunce*.⁷⁶ Ta byla dodnes vydána třikrát, v letech 2004, 2008 a naposledy v roce 2014.⁷⁷ V roce 2006 u nás vyšla jedna z nejoblíbenějších autorových knih, *Kafka na pobřeží*, která se dočkala hned dalších tří vydání a to hned dvakrát v roce 2010 jako klasická kniha a audiokniha a naposledy v roce 2017.⁷⁸ O rok později, v roce 2007, vyšla kniha s názvem *Afterdark*, která byla znovu vydána jen jednou, a to v roce 2017.⁷⁹ Rok 2008 přinesl knihu *Konec světa & Hard-boiled Wonderland*. Ta se dočkala dalšího vydání hned dvakrát, v roce 2010 a poté v roce 2017,

⁷¹ Odeon. *Euromedia* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.euromedia.cz/nase-znacky/odeon/>

⁷² NAKAYA, Tereza a Sylva MARTINÁSKOVÁ. České překlady japonské literatury vydané v letech 1990–2010. *PLAV* [online]. 2011, **2011**(6) [cit. 2025-02-12]. Dostupné z: <https://www.svetovka.cz/2011/06/06-2011-biblio/>

⁷³ DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Knihy* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/haruki-murakami-639>

⁷⁴ NAKAYA, Tereza a Sylva MARTINÁSKOVÁ. České překlady japonské literatury vydané v letech 1990–2010. *PLAV* [online]. 2011, **2011**(6) [cit. 2025-02-12]. Dostupné z: <https://www.svetovka.cz/2011/06/06-2011-biblio/>

⁷⁵ DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Norské dřevo* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/norske-drevo-86156>

⁷⁶ NAKAYA, Tereza a Sylva MARTINÁSKOVÁ. České překlady japonské literatury vydané v letech 1990–2010. *PLAV* [online]. 2011, **2011**(6) [cit. 2025-02-12]. Dostupné z: <https://www.svetovka.cz/2011/06/06-2011-biblio/>

⁷⁷ DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Na jih od hranic, na západ od slunce* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/na-jih-od-hranic-na-zapad-od-slunce-323789>

⁷⁸ DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Kafka na pobřeží* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/kafka-na-pobrezi-39121>

⁷⁹ DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Afterdark* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/afterdark-222378>

kdy vznikla i jako audiokniha.⁸⁰ O rok později přišla na český trh kniha *Sputnik, má láska* a znovu byla vydána v roce 2015.⁸¹ V roce 2010 vyšlo dílo *O čem mluvím, když mluvím o běhání*, jež se od všech předešlých knih liší tím, že v ní autor píše o sobě.⁸² Stejný rok přinesl i dílo *Po otřesech*.⁸³ V roce 2012 vyšly první dvě knihy z trilogie *IQ84*.⁸⁴ O rok později, v roce 2013 vyšla třetí kniha již zmíněné trilogie.⁸⁵ Ve stejném roce vyšla i u nás první ilustrovaná povídka s názvem *Spánek*, jež se dočkala dalších dvou vydání, digitálního v roce 2019 a knižního v roce 2020.⁸⁶ Rok 2014 přinesl vydání hned několika děl. První byla trilogie s názvem *Kronika ptáčka na klíček*, přeložena Klárou Macúchovou.⁸⁷ Další byla v pořadí druhá ilustrovaná povídka s názvem *Podivná knihovna*.⁸⁸ V roce 2015 přišlo nakladatelství Odeon s knihou *Bezbarvý Cukuru Tazaki a jeho léta putování*, která se v roce 2017 dočkala audio zpracování pod nakladatelstvím OneHotBook.⁸⁹ Ve stejném roce byla vydána ještě jedna kniha, *Muži kteří nemají ženy*, přeložená Klárou Macúchovou.⁹⁰ O rok později, v roce 2017, bylo publikováno dílo *Hon na ovci*.⁹¹ Ve stejném roce přibyla na trhu i třetí ilustrovaná povídka s názvem *Útok na pekárnu*.⁹² V roce 2017 vyšla druhá kniha, obsahující autobiografické prvky, *Spisovatel jako povolání*.⁹³ Rok 2017 přinesl ještě jednu knihu, v pořadí čtvrtou ilustrovanou povídku s názvem

⁸⁰ DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *Konec světa & Hard-boiled Wonderland* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/konec-sveta-a-hard-boiled-wonderland-43253>

⁸¹ DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *Sputnik, má láska*. [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/sputnik-ma-laska-266874>

⁸² DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *O čem mluvím, když mluvím o běhání* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/o-cem-mluvim-kdyz-mluvim-o-behani-41420>

⁸³ DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *Po otřesech* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/po-otresech-50202>

⁸⁴ DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *IQ84: kniha 1 a 2* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/1q84-1q84-kniha-1-a-2-137474>

⁸⁵ DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *IQ84: kniha 3* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/1q84-1q84-kniha-3-169228>

⁸⁶ DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *Spánek* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/murakami-menschik-spanek-182405>

⁸⁷ DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *Kronika ptáčka na klíček I.-III.* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/kronika-ptacka-na-kliecek-kronika-vtacika-na-klucik-kronika-ptacka-na-kliecek-i-iii-211356>

⁸⁸ DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *Podivná knihovna* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/murakami-menschik-podivna-knihovna-219562>

⁸⁹ DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *Bezbarvý Cukuru Tazaki a jeho léta putování* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/bezbarvy-cukuru-tazaki-a-jeho-leta-putovani-230729>

⁹⁰ DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *Muži, kteří nemají ženy* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/muzi-keri-nemaji-zeny-253517>

⁹¹ DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *Hon na ovci* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/hon-na-ovci-hon-na-ovci-284867>

⁹² DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *Útok na pekárnu* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/murakami-menschik-utok-na-pekarnu-305853>

⁹³ DATABÁZE KNIH. Haruki Murakami: *Spisovatel jako povolání* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/spisovatel-jako-povolani-328783>

Birthday Girl.⁹⁴ V roce 2018 vyšla kniha s názvem *Komturova smrt*, která ve stejném roce obdržela i elektronickou verzi.⁹⁵ Rok 2021 přinesl knihu s názvem *Tancuj, tancuj, tancuj*. Ve stejném roce vyšla i audio verze v nakladatelství Témbr.⁹⁶ Zatím poslední představenou knihou u nás je *První osoba jednotného čísla* z roku 2022.⁹⁷

2.3 Překladaelé

Jak bylo již zmíněno dříve, dvorním překladatelem Haruki Murakamiho do českého jazyka je Tomáš Jurkovič. Ten se narodil v roce 1977 a vystudoval japanologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.⁹⁸ V rozhovoru pro *Rádio Wawe*⁹⁹ uvedl, že se k práci Haruki Murakamiho dostal na univerzitě, kdy si měl vybrat téma seminární práce. Jeho vyučující mu doporučila právě Murakamiho a od té doby ho tento autor zaujal. Později o tomto autorovi napsal i diplomovou a disertační práci. Ve stejné době hledalo nakladatelství Odeon překladatele a oslovilo právě Jurkovičovu fakultu, která ho hned na toto místo doporučila.¹⁰⁰ V rozhovoru pro *Český rozhlas Olomouc*¹⁰¹ prozradil, že od doby, co začal studovat japanologii, byl několikrát v Japonsku a tím si získal nemálo přátel, kteří mu coby rodilí mluvčí pomáhají s překladem, pokud si v něm není úplně jistý. S Murakamim se dokonce osobně setkal, a to v roce 2006, kdy byla autorovi v Praze předána cena Franze Kafky. Jurkovič překládá i jiné japonské autory, jako např. Džun'ičiró Tanizaki,¹⁰² ale primárně se věnuje právě Murakamimu. Kromě trilogie *Kronika ptáčka na klíček* a knihy *Muži, kteří nemají ženy*, přeložil všechny jeho u nás vydané knihy.¹⁰³

Jak již bylo dříve uvedeno, čtyři Murakamiho díla byla přeložena Klárou Macúchovou, narozenou v roce 1959. Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy vystudovala obor orientalistika-japanologie a poté byla přijata do Orientálního ústavu Československé akademie

⁹⁴ DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Birthday girl* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/murakami-menschik-birthday-girl-349498>

⁹⁵ DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Komturova smrt* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/komturova-smrt-396609>

⁹⁶ DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Tancuj, tancuj, tancuj* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/mysak-tancuj-tancuj-tancuj-432197>

⁹⁷ DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: První osoba jednotného čísla* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/prvni-osoba-jednotneho-cisla-473892>

⁹⁸ NAKLADATELSTVÍ ARGO. *Tomáš Jurkovič* [online]. [cit. 2025-02-12]. Dostupné z: <https://argo.cz/autori/jurkovic-tomas/>

⁹⁹ *Český rozhlas: Radio Wawe* [online]. [cit. 2025-03-09]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/>

¹⁰⁰ CANDRA, Robert a Martin MELICHAR. *Za vodou s Tomášem Jurkovičem*. Radio Wawe, 2012. [online]. [cit. 2025-03-09]. dostupné z: <https://prehraovac.rozhlas.cz/audio/2682873>

¹⁰¹ *Český rozhlas: Olomouc* [online]. [cit. 2025-03-09]. Dostupné z: <https://olomouc.rozhlas.cz/>

¹⁰² Džun'ičiró Tanizaki (1886–1965) byl japonský spisovatel.

¹⁰³ VOJNAROVÁ, Dita. *Japonská preciznost mě fascinuje od dětství, říká dvorní překladatel Haruki Murakamiho*. Český rozhlas Olomouc, 2015. [online]. [cit. 2025-03-09]. Dostupné z: <https://www.mujirozhlas.cz/vetrnik-host-ve-studiu/uz-jako-maleho-kluka-ho-fascinovala-japonska-preciznost-snaha-dotahovat-veci>

věd v Praze. Od roku 1993 přednáší na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Jako překladatelka se věnuje především moderní japonské literatuře a mimo Murakamiho překládá hlavně díla jiných japonských spisovatelů, konkrétně Mieko Kawakami nebo Jukio Mišimy.¹⁰⁴ Nepodařilo se mi zjistit důvod toho, proč zrovna Macúchová začala překládat Murakamiho knihy společně s Jurkovičem, nicméně při rozhovoru do pořadu *U zavěšené knihy* v České televizi uvedla, že si Murakami sám schvaluje všechny překladatele a má o nich přehled.¹⁰⁵

3 Obraz Murakamiho díla v knižních paratextech

Po dostatečném předložení toho, jakými způsoby je u nás Murakami představován, se může práce vrhnout na samotnou recepci jeho díla. Jak už je známo z předešlých kapitol (viz podkapitola Paratexty), knižní paratexty mohou představovat nejen autora, ale i přibližovat nebo dodávat kontext konkrétnímu literárnímu dílu. Tato kapitola se bude věnovat právě těm knižním paratextům, které se přímo pojí s knihou, jako jsou předmluvy a doslovy, anotace na knižní obálce či samotná obálka.

3.1 Knižní obálka

Jako první se kapitola zaměří na knižní obálku. Jak uvádí Müllerová ve své knize *Paratexty a česká nakladatelství*, velkou funkcí knižní obálky, stejně jako dalších sekundárních knižních textů, je komunikace mezi tvůrcem či vydavatelem knižního textu a jeho příjemcem.¹⁰⁶ Obálka samotná je jednou z prvních částí knihy, již si může příjemce všimnout. Murakamiho obálky v českých překladech zůstávají, až na pár výjimek, laděny do stejného designového stylu. Většina obálek obsahuje fotografii, překrývající celou plochu titulní strany, nějakým způsobem symbolizující nebo naznačující obsah knihy. Dále se na většině obálek nachází horizontální barevný pruh, obsahující název díla, stejně barevný jako jsou desky knihy pod obálkou. Fotografie na obálkách nemusí přímo naznačovat obsah, ale mohou obsahovat nějaký symbol, který se v knize později objeví, tudíž ne vždy může před přečtením knihy dávat smysl. Některé obálky začnou dávat větší smysl až po přečtení. Obálka knihy *Hon na ovci*¹⁰⁷ obsahuje fotografii ovcí, tudíž zde je naznačení obsahu poněkud přímější, než např. na obálce

¹⁰⁴ OBEC PŘEKLADATELŮ. *Macúchová Klára* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <http://databaze.obecprekladatelu.cz/databaze/M/MacuchovaKlara.htm>

¹⁰⁵ VIZINA, Petr a Karolína KOČÍ. Haruki Murakami: rozhovor s K. Macúchovou. In: *U zavěšené knihy*. TV, ČT, 1. dubna 2015.

¹⁰⁶ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství: (knižní strategie v 90. letech 20. století)*. V Litterae vyd. 1. Kostelec nad Orlicí: Litterae, 2010, s. 27.

¹⁰⁷ MURAKAMI, Haruki. *Hon na ovci*. Praha: Odeon, 2016. Světová knihovna. Knižní obálka.

knihy *Norské dřevo*¹⁰⁸, kde je na fotografii zobrazen muž, sedící na ulici nějakého Japonského města. Zde je náznak obsahu knihy skrytější, samotná fotografie muže nic zvláštního nenaznačuje, ale po přečtení už je konkrétnější. Pokud si čtenář knihu přečte, dojde mu, že onen muž na obálce symbolizuje hlavního hrdinu, který, ač se dostává do podivuhodných partnerských vztahů, zůstává hlavně sám se sebou a kniha tedy tematizuje příběh jedince.¹⁰⁹

Výběr knižních obálek, se stejně jako jiné sekundární knižní texty liší podle toho, do jaké kultury přeložený text přichází, nejsou ale vybrány náhodou. Klára Macúchová v rozhovoru do pořadu *U zavěšené knihy uvedla*, že sám Murakami schvaluje knižní obálky tak, aby se mu k transferovanému textu nejvíce hodily, což někdy může trvat vcelku dlouho.¹¹⁰ Mezi knihy, lišící se obálkou od ostatních, patří hlavně série ilustrovaných povídek, na kterých autor spolupracoval s německou výtvarnou umělkyní Kat Menschik, kde je obálka ponechána tak, jak ji umělkyně navrhla, aby zůstala autentickou.¹¹¹

Doprovodným paratextem, jemuž se budu v podkapitole také věnovat, je anotace na zadní straně obálky.¹¹² Ta se v případě Murakamiho knih nesnaží nalákat čtenáře pomocí atraktivního popisu děje, ale je na ní úryvek ze samotného díla, který je v tomto případě vytržen z kontextu. Úryvek jako takový může čtenáře nalákat k četbě, neobsahuje však žádné uvedení do děje nebo představení toho, o jakou postavu se jedná. V podkapitole budu jako příklad zkoumat paratexty z díla *Muži, kteří nemají ženy*, kde anotace na zadní straně knihy vypadá takto: „*Když se ráno probudil, shledal, že se v posteli proměnil v Řehoře Samsu. Zůstal ležet na zádech a civěl do stropu. Očím chvíli trvalo, než přivykly šeru v místnosti. Strop, jak on ho viděl, vypadal úplně normálně, jako každý druhý. Původně musel být natřený bílou nebo krémovou barvou. Jenomže v průběhu času se na něm usadil prach a špína, takže teď připomínal zkažené mléko. Nebyla na něm žádná výzdoba, nic specifického. Žádné prohlášení ani zpráva. Neměl žádné vyšší ambice, plnil jen svou konstruktivní roli. Na jedné straně místnosti (vlevo od něj) bylo vysoké okno, ale zevnitř zatlučené. Záclonu, která původně nepochybně visela, odstranili a horizontálně do rámu okna přitloukli hřebíky tlustá prkna. Mezi prkny – není jasné, jestli úmyslně – nechali několikacentimetrové mezery, jimiž do místnosti pronikalo ranní slunce a vykreslovalo na zemi několik oslňujících paralelních linek. Proč bylo okno tak bytelně zabarikádované, nevěděl. Aby se do pokoje nikdo nedostal? Nebo aby se odsud*

¹⁰⁸ MURAKAMI, Haruki. *Norské dřevo*. Praha: Odeon, 2021. Světová knihovna. Knižní obálka.

¹⁰⁹ Tamtéž. Anotace na knižní obálce.

¹¹⁰ VIZINA, Petr a Karolína KOČÍ. Haruki Murakami: rozhovor s K. Macúchovou. In: *U zavěšené knihy*. TV, ČT, 1. dubna 2015.

¹¹¹ MURAKAMI, Haruki. *Spánek*. Praha: Odeon, 2020. Knižní obálka.

¹¹² KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech: obrazy autorů současné české literatury v perspektivě kulturního transferu*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, s. 51.

*někdo (a ten někdo, to má být možná on sám) nedostal ven?“.¹¹³ Tato anotace čtenáři, beroucímu knihu poprvé do ruky, neřekne o samotném ději téměř nic, ale i tak ho může nalákat na její tajemnost. Poměrně existenciální text, pojednávající o muži, ležícím po probuzení v posteli a zkoumajícího okolní místnost, rozhodně ve čtenáři nevyvolá představu toho, o čem daná kniha vlastně je. Kniha *Muži, kteří nemají ženy*, je totiž sbírka sedmi povídek, které spojuje právě téma osamělosti mužů. Všichni ti muži mají rozdílné životní příběhy a životní situace, ale všechny spojuje právě osamělost.¹¹⁴*

Kde se čtenář může reálně dočíst, jaký je reálný obsah knihy, je další a podrobnější anotace, umístěná na vnitřní straně přední obálky. Právě tato anotace je používána i na stránkách knihkupců, jako je např. *Luxor*.¹¹⁵ Pokud bude jako příklad ponechána tatáž kniha, jako u anotace na zadní straně, bude anotace na vnitřní straně přední obálky vypadat takto: „*Nejnovější Murakamiho kniha vypráví o vztazích poznamenaných nedorozuměním, nevěrou či proradností. Sedm povídek sbírky spojuje téma osamění mužů, kteří za různých okolností ztratili ženu nebo o ní nenávratně přicházejí. Murakami vykreslil trápení hrdinů s jejich osudovými láskami v různém věku a postavení: spisovatel či plastický chirurg, herec nebo vysokoškolák, a opět se objevuje majitel baru, který hostům pouští desky s klasickým jazzem... Všichni ti muži se nacházejí v různých životních situacích, ale všichni jsou nějak poznamenaní duchem ztracených žen, ať už to byly ženy murakamiovsky tajemné, zvrácené, prolhané či nevěrné. Ztracená láska na mužích, kteří nemají ženy, zanechala nesmazatelnou stopu.*“¹¹⁶ Tato anotace, narozdíl od té na zadní straně obálky, už představuje obsah knihy mnohem podrobněji a čtenář si dokáže udělat představu, co bude patřit mezi hlavní témata knihy, tedy samota a ztráta lásky. Všechny Murakamiho knihy fungují na stejném principu, jako kniha, kterou výše uvádím příkladem. Zadní strana funguje spíše jako ochutnávka textu a anotace na vnitřní straně popisuje obsah.

3.2 Předmluvy a doslovy

Dalším velmi významným paratextem jsou předmluvy a doslovy. Podle Müllerové tyto texty patří k nejstabilnějším znakům v rámci literárního díla.¹¹⁷ Vzhledem k tomu, že

¹¹³ MURAKAMI, Haruki. *Muži, kteří nemají ženy*. Praha: Odeon, 2015. Světová knihovna. Informace z anotace na zadní straně obálky.

¹¹⁴ Tamtéž. Informace z anotace na vnitřní straně obálky.

¹¹⁵ LUXOR. *Muži, kteří nemají ženy* [online]. [cit. 2025-02-16]. Dostupné z: <https://www.luxor.cz/v/1632613/muzi-kteri-nemaji-zeny>

¹¹⁶ MURAKAMI, Haruki. *Muži, kteří nemají ženy*. Praha: Odeon, 2015. Světová knihovna Odeon. Informace z anotace na vnitřní straně obálky.

¹¹⁷ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství: (knižní strategie v 90. letech 20. století)*. V Litterae vyd. 1. Kostelec nad Orlicí: Litterae, 2010, s. 138.

Murakamiho knihy v českých překladech předmluvy neobsahují, nebude se jim práce věnovat. Co ale obsahují, je doslov. Müllerová uvádí, že důvodem jejich vzniku je potřeba autora, nakladatele či překladatele dílo dovysvětlit, ovlivnit jeho interpretaci, reagovat na určitou kontextovou situaci díla nebo informovat o životě a tvorbě autora. Doslov patří mezi tzv. časově proměnlivé peritexty, tudíž se může v různých vydáních měnit či vrstvit.¹¹⁸ Proto bude níže uvedeno, v jakém vydání knihy se daný doslov nachází. Práce se nyní pokusí nastínit, jak je Murakamiho dílo představeno skrze knižní doslovy. Spíše než samotnými pojednáními o ději se podkapitola zaměří na to, jak autoři vnímají Murakamiho tvorbu obecně a pokusí se shromáždit to, jaké rysy jeho tvorby autoři doslovů vyzdvihují. Pokud bude níže nějaká kniha chybět, znamená to, že žádný doslov neobsahuje.

Klára Macúchová, autorka doslovu v pátém vydání *Norského dřeva*, vydaného v roce 2021, označuje knihu za „nejaponský román japonského autora“. Toto tvrzení podporuje tezí, ve které uvádí, že kdyby neměli protagonisté Norského dřeva japonská jména, vůbec by nebylo poznat, že se jedná o Japonce.¹¹⁹ Protagonisti se pohybují v atmosféře šedesátých let, protkané americkou kulturou a Murakami tak nejaponského čtenáře nepřipravuje o plnohodnotný čtenářský zážitek japonskými reáliemi, narušujícími plynulost textu. Kniha ztrácí nádech exotičnosti a nabírá na srozumitelnosti, což je Murakamiho záměr.¹²⁰ I díky těmto faktorům, je *Norské dřevo* pro západní svět jedním z Murakamiho nejznámějších a nejrozšířenějších. Postavy se vymykají japonským kořenům a je zřejmé, že by fungovaly podobně, i kdyby byly zasazeny do díla jakékoliv západní kultury.

V doslovu k třetímu vydání knihy *Na jih od hranic, na západ od slunce*, jehož autorkou je opět Klára Macúchová, je uvedeno, že ačkoliv je fabulační linkou knihy milostné drama, Murakami zde uplatňuje starý trik japonského umění elegance náznaku, které může čtenáře, zvyklého na západní doslovnost vnímat poněkud negativně. Murakami však snahou o pouhé náznaky zajišťuje to, že je příběh pořád opředen jakýmsi tajemstvím a nedořečenost zde hraje významnou roli.¹²¹ Macúchová naráží na to, že všechny autorovy hlavní postavy prožívají konflikt se společností, což se dá chápat jako výstražná zobrazení světa pokřivených lidských hodnot.¹²² I pro onu nedořečenost je Murakami tak oblíbeným autorem. Jeho knihy nevyzradí

¹¹⁸ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství: (knižní strategie v 90. letech 20. století)*. V Litterae vyd. 1. Kostelec nad Orlicí: Litterae, 2010, s. 147.

¹¹⁹ MACÚCHOVÁ, Klára. Nejaponský román japonského autora [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Norské dřevo*. Vydání páté. Praha: Odeon, 2021. s. 298–299.

¹²⁰ Tamtéž, s. 300.

¹²¹ MACÚCHOVÁ, Klára. Buď si nevěrný, ale všeho s mírou [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Na jih od hranic, na západ od slunce*. Vyd. 3. Praha: Odeon, 2014. Světová knihovna. s. 170–172.

¹²² Tamtéž, s. 173.

čtenáři všechno a on je tak nucen zapojit více než jen vnímání, ale i dedukci a odvozování. Jeho příběhy a hlavně příběhy jeho hrdinů zůstávají opředeny jakýmsi tajemstvím toho, co on sám jen naznačil.

Anna Křivánková, autorka k doslovu druhého vydání knihy *Kafka na pobřeží* z roku představuje dílo jako součást Murakamiho fantastické tvorby se surrealistickými prvky, kde se prolíná několik světů. Toto dílo dle Křivánkové přináší i mnoho nového. Mísí se zde dvě dějové linie a dva vypravěči, dospívající chlapec a šedesátiletý muž. Tyto hlavní postavy poměrně vymykají typickým Murakamiho hrdinům, mužům v nejlepších letech. S ostatními autorovými postavami taky kontrastují svými povahovými rysy. Zatímco typický Murakamiho hrdina nemá žádné zvláštní ambice a je to obyčejný člověk, postava mladého patnáctiletého Kafky, jehož největším snem je stát se „nejdrsnějším patnáctiletým klukem na světě, je velmi průbojná a rozhodná. I toto dílo se neobešlo bez odkazů západní kultury. V knize může čtenář najít hudbu evropských klasiků jako je Beethoven nebo Mozart, postavu Johnnie Wolкера nebo kolonela Sanderse, tvář řetězce KFC.¹²³ Své místo v knize má ovšem i japonská kultura, čtenář může v knize narazit na tradiční japonská strašidla mononoke. Murakamiho tvorba v sobě dle Křivánkové nese prvky magického realismu. V jeho dílech se často stávají podivné a nevysvětlitelné události, které pak zcela kontrastují s reálným prostředím.¹²⁴ I proto je toto dílo jednou z nejoblíbenějších Murakamiho knih u nás. Pečlivě promyšlený přechod mezi realitou a snem skvěle doplňuje kulturní zájem o západní a japonskou kulturu. Čtenář se ocitá v realisticky nereálném světě tak promyšleném, že mu mnohdy ani tak nereálný nepřijde.

Autor doslovu k prvnímu vydání knihy *Afterdark* z roku 2007, Murakamiho dvorní překladatel Tomáš Jurkovič, představuje tuto knihu jako román pulzující nočním životem. Tvrdí, že již samotný název narážející na hudební skladbu, tentokrát jazzovou, odkazuje k tomu, v jakém duchu se bude dílo odehrávat. Temné melodie skvěle zrcadlí atmosféru Tokia po setmění.¹²⁵ Jurkovič také poukazuje na změnu autorovy tvorby, tkvějící v roli postav. V této knize se Murakami začíná postavám věnovat mnohem více, prohlubuje je a ony tak ztrácí roli pouhých doplňků příběhu. I zde se objevují postavy pro Murakamiho tolik typické svou obyčejností, která je v průběhu děje něčím narušena. Novinka je dle Jurkoviče i u hlediska, kde vymizelo Murakamiho typické vypravěčské já a příběh je pomalu splétán více postavami, jejichž příběhy se čím dál více propojují. Celý příběh je stylově velmi podobný filmovému

¹²³ KŘIVÁNKOVÁ, Anna. Trochu jiná knihovna [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Kafka na pobřeží*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna, s. 551–553.

¹²⁴ Tamtéž, s. 553–555.

¹²⁵ JURKOVIČ, Tomáš. Tvorové hlubokých moří [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Afterdark*. Praha: Odeon, 2007. Světová knihovna, s. 156–158.

scénáři a o to více podle Jurkoviče proniká do myslí čtenářů. Dílo *Afterdark* patří mezi dalšími Murakamiho knihami do těch pozitivnějších, protože nekončí jako další známé autorovy příběhy tragicky.¹²⁶ Tento doslov pokazuje na to, že textová vizualizace je v díle velmi klíčová a díky vhodně zvolenému stylu psaní je pro čtenáře jednoduché si scény živě představit nebo vybavit. Temná atmosféra nočního japonského města, dokreslována imaginativními obrazy je pak čtenáři přiblížena téměř na dotek. Spletité množství postav a jejich příběhů, zprvu vypadající jako náhodný seznam, je v tomto temném duchu postupně proplétáno a postupně dostává smysl. Čtenář tak dostává do ruky něco, co zprvu vypadá jako pouhý výčet, ze kterého se mu před očima skládá tajemná mozaika, skýtající hlubší propojení s textem. Následný netragický konec může být pro mnohé zkušené čtenáře Murakamiho překvapením, jelikož jeho díla většinou neumožňují hrdinům prostor pro byt' částečnou katarzi.

Doslovu k prvnímu vydání knihy *Konec světa & Hard-boiled Wonderland* z roku 2008 se znovu chopil Tomáš Jurkovič. Ten označuje toto dílo jako jedno z nejvíce uznávaných Murakamiho románů. Hrdinou je zde opět běžný a na první pohled obyčejný muž, který pracuje ve firmě na ochranu informací. Na rozdíl od ostatních autorových hrdinů však Murakami tohoto nechá spadnout na opravdové dno.¹²⁷ Jurkovič uvádí, že popularita díla je dána hlavně nezvykle přímou a tvrdou kritikou principů konzumního stylu života. I zde je velmi tenká hranice mezi snem a realitou, kdy se hrdinovi před očima svět mění ve „Wonderland“, což je anglický název pro říši divů ze známého příběhu Lewise Carrola¹²⁸. I zde Murakami, podobně jako v knize *Kafka na pobřeží*, kombinuje dvě příběhové linie, kdy je druhý příběh čtenáři představen jako hrdinův niterní svět.¹²⁹ Z tohoto doslovu vyplývá, že i když se Murakami často uchyluje k až fantaskním dějovým liniím a příběhům, nikdy se v nich neztratí tak, aby zapomněl v knize odrazit současné vážné společenské, či světové problémy.

V doslovu k prvnímu vydání knihy *Sputnik, má láska*, vydaného v roce 2009, se Tomáš Jurkovič zabývá zdánlivou prostotou zápletky díla. Uvádí, že zprvu jednoduchá zápleтка, představující milostný vztah dvou žen, nakonec u čtenáře namísto jednoznačné odpovědi vyvolá spíš více otázek. Jurkovič zde opět vyzdvihuje propojenost s ostatními díly skrze již známé motivy, silně inspirované hudbou. Zároveň je ale dokáže rozvíjet v nových a ještě

¹²⁶ JURKOVIČ, Tomáš. Tvorové hlubokých moří [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Afterdark*. Praha: Odeon, 2007. Světová knihovna, s. 158–160.

¹²⁷ JURKOVIČ, Tomáš. Kde končí a začínají naše světy.[doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Konec světa & Hard-boiled Wonderland*. V Praze: Odeon, 2008. Světová knihovna, s. 500–504.

¹²⁸ Lewis Carrol (1832–1890) byl umělecký pseudonym Charlese Lutwidge Dogsona, známého především díky knize *Alenka v říši divů*.

¹²⁹ JURKOVIČ, Tomáš. Kde končí a začínají naše světy.[doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Konec světa & Hard-boiled Wonderland*. V Praze: Odeon, 2008. Světová knihovna, s. 500–504.

nepopsaných podobách. Sputnik, má láska se oproti jiným Murakamiho dílům otevřeně nevyjadřuje o žádné společenské situaci a vše spíš jen taktně naznačuje. V tomto díle je také jako v jednom z mála otevřena otázka homosexuality a jejího přijetí, zároveň ale Murakami přistupuje ke vztahu dvou žen jako ke každému vztahu nehledě na pohlaví zúčastněných.¹³⁰ Jurkovič také považuje za velmi zajímavé právě výběr lesbického vztahu pro poukazování na různé problémy. Japonská tradice se při poukazování na homosexuální vztahy totiž uchyluje spíše k párům mužským a o vztazích mezi ženami není v japonské kultuře příliš slyšet. I zde si Murakami neodpustí přimíchání snového světa do toho reálného. V tomto díle jde spíš o pouhé náznaky a čtenář se tak nikdy přímo nedozví, co je onen snový svět zač.¹³¹ Murakami do svých děl zasazuje vážné společenské problémy, které jsou však v jeho dílech podány tak, že nebijí čtenáře do očí a neodvádí jeho pozornost od hlavní dějové linie. Jsou v různé míře prezentovány na pozadí, někdy přímo, jindy pouhými náznaky a čtenář je vnímá spíše jako součást knihy než mravní upozornění. To se při procesu čtení může změnit a čtenář, tím jak může díky všedním tématům propojit svůj příběh s příběhy Murakamiho hrdinů, si je schopen takovým způsobem spojit i nářky nebo náznaky na ony problémy.

Doslov k prvnímu vydání knihy *O čem mluvím, když mluvím o běhání* z roku 2010, kterého se zhostil novinář Veselín Vačkov, se poněkud liší od všech předešlých. Kniha je totiž spíše než příběhem autorovy fantasie autorovou zповědí. Jak bylo již uvedeno výše, jedná se o knihu nesoucí silné autobiografické prvky a autor se zde pro své čtenáře dosti otevírá. Jak uvádí název, Murakami se v knize mimo jiné věnuje své vášni, běhání. Veselín Vačkov uvádí, že on se zhostil role autora doslovu právě proto, že s Murakamim tuto vášeň sdílí. Také uvádí, že ti, kteří od knihy očekávají nějaký hlubší ponor do autorova života, budou pravděpodobně zklamáni. Ačkoliv Murakami sám označuje tuto knihu za memoár, spíše než životopis tato kniha představuje z větší části esej o běhu na dlouhou trať.¹³² Vačkov také uvádí, že se jedna celá kapitola věnuje tomu, jak se stát spisovatelem, kde srovnává psaní s fyzickou prací. Murakami totiž tvrdí, že spisovatel nepoužívá pouze mysl, ale uvažuje celým tělem. Z toho všeho vyplývá, že cílová skupina čtenářů nebude úplně široká. Knihu tohoto typu si přečtou skalní fanoušci, ale přesvědčit širší publikum je obtížnější. Vačkov označuje vydání knihy pro tento poměrně úzký okruh příjemců za riskantní, jelikož sportovní memoáry nepatří mezi

¹³⁰ JURKOVIČ, Tomáš. Propojit „tady“ a „tam“ [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Sputnik, má láska*. Praha: Odeon, 2009. Světová knihovna, s. 211–218.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² VAČKOV, Veselín. Haruki Murakami, běžec. [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *O čem mluvím, když mluvím o běhání*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna, s. 170–173.

nejčtenější.¹³³ Haruki Murakami jistě věděl, že tato kniha nepatří typově mezi ty, na které jsou jeho čtenáři zvyklí. I tak se rozhodl knihu vydat a u svých fanoušků sklídl úspěch. I když je jedním z hlavních témat obyčejný běh, autor ho při propojení s úvahami o spisovatelství okořenil tak, že i čtenář nezaujatý sportem v knize najde něco, co ho zaujmout dokáže. Murakami totiž běh nepopisuje pouze jako fyzickou činnost, ale představuje ho právě skrz mysl spisovatele. Skrze vzpomínky, myšlenky, a motivaci.

Do doslovu v prvním vydání díla *Po otřesech* z roku 2010 se Tomáš Jurkovič pouští do dovysvětlení kontextu díla. Název knihy je totiž odvozen od zemětřesení ve městě Kóbe roku 1995, jež v horizontu dvou měsíců následovaly sarinové¹³⁴ útoky v tokijském metru, které také nepochybně otráslly už tak zasaženou společností. Sbírká povídek ukrytá v této knize se odehrává v mezidobí těchto událostí.¹³⁵ Jurkovič také popisuje autorovu povídkovou tvorbu jako sevřenou formu námětů, které poté Murakami dál rozvíjí ve svých románech. Autor povídky využívá jako určitou sondu do současné japonské společnosti a pokouší se nalézat cestu ven z její „mizérie“.¹³⁶ Z tohoto doslovu jasně vyplývá, že Murakami rozhodně není vůči dění v jeho rodné zemi lhostejný. S tragédiemi a problémy se ale vypořádává po svém. Uzavírá je do svých děl a snaží se alespoň v tom svém světě nabídnout jakousi útěchu a naději, že ještě není pozdě naskočit na tu správnou cestu.

Tomáš Jurkovič, autor doslovu v prvním vydání trilogie *IQ84* z roku 2013, popisuje dílo jako literární labyrint plný pestrého množství různých pohledů na tytéž situace. *IQ84* dle něj představuje rozšíření Murakamiho způsobu vyprávění tím, že přidal třetího protagonistu. I tato trilogie v sobě skrývá kritický pohled na Japonsko, a to dokonce pohled velmi důkladný.¹³⁷ Mezi nejvýraznější problémy, objevující se v této trilogii, patří podle Jurkoviče odstrkování menšiny, násilí na ženách, generační propast nebo například nebezpečí japonských náboženských sekt. Západní vlivy zde zastupuje především narážka na román *1984* od George Orwella. Samotný název i to, že se kniha odehrává ve zcela fiktivním světě zkušenému čtenáři hned připomene již zmíněný Orwellův román. Murakami na Orwella ale opravdu jen odkazuje, jelikož román je rozvedením autorovy dávné povídky.¹³⁸ Tento doslov jen čtenáře utvrzuje

¹³³ VAČKOV, Veselín. Haruki Murakami, běžec. [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *O čem mluvím, když mluvím o běhání*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna, s. 173–176.

¹³⁴ Sarinové útoky v tokijském metru (1995) byly teroristický útok spáchaný členy kultu Óm šinrikjó. Pachatelé vypustili sarin během ranní špičky na pěti místech v metru, zabili dvanáct lidí, padesát vážně zranili a téměř pět tisíc lidí mělo problémy se zrakem.

¹³⁵ JURKOVIČ, Tomáš. Tanec pro všechna dítká boží [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Po otřesech*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna, s. 145–147.

¹³⁶ Tamtéž, s. 147–150.

¹³⁷ JURKOVIČ, Tomáš. Soubor vyprávěčů [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *IQ84*. Praha: Odeon, 2013. Světová knihovna, s. 452–454.

¹³⁸ Tamtéž, s. 454–455.

v tom, že ačkoliv je Murakami „zajetý“ ve svém autorském stylu, nebojí se svou tvorbu posouvat a zkouší nové věci. Ty jsou ale do jeho repertoáru přidány v klasickém Murakamiovském stylu, takže čtenář novinku někdy ani nemusí vnímat.

V doslovu k prvnímu vydání trilogie *Kronika ptáka na klíček*, vydané v roce 2014, Klára Macúchová a Milan Ohnisko uvádějí, že i v této knize vystupuje typický Murakamiho hrdina, tedy takový, jenž se považuje za běžného člověka, který však nepodléhá kolektivnímu vlivu. V této knize se také objevuje klasický Murakamiho průběh pátrání, kdy se hrdina ocitá v nejbizarnějších a nejfantasknějších situacích, často na tenké hranici mezi realitou a snem.¹³⁹ *Kronika ptáka na klíček* je dle Macúchové a Ohniska mnohem víc než příběh nešťastného manželství, v této trilogii Murakami poprvé otevřeně kritizuje japonský nacionalismus a vykresluje Japonsko v době druhé světové války jinak, než je v Japonsku zvykem. Většinou se totiž Japonsko za této doby v domácí literatuře vyobrazuje, kvůli výbuchům dvou atomových bomb spíše jako oběť.¹⁴⁰

Doslov k prvnímu vydání knihy *Bezbarvý Cukuru Tazaki a jeho putování* pojmenoval Tomáš Jurkovič velmi zajímavým názvem, Hřebík, který vyčnívá, bude zatlučen. Murakami se v této knize totiž dotýká jednoho ze základních rysů japonské společnosti, a to sociální harmonie, řídící se právě zmíněným heslem. Murakami však toto vyložení japonské téma zabaluje do pomyslného západního kabátu, ve kterém si může i nejaponský čtenář najít to svoje.¹⁴¹ Jak uvádí Jurkovič, jedna z Murakamiho obdivuhodných schopností je kloubit kořeny japonské tradice se západními motivy tak, aby nebyla ani jedna strana zklamána. Nejaponský čtenář ve vrchní vrstvě díla nalezne svůj svět, který moc dobře zná, a japonský čtenář zase nalezne to své, specificky domácí, nač cizinec nepřijde.¹⁴² Jurkovič tímto doslovem nepřímou vyvrací tvrzení, že Murakami nepíše jen knihy pro Japonce a je autorem západního typu. Je jasné, že Murakami svá díla píše tak, aby si je mohl bez problému přečíst i nejaponský čtenář, ale stále se dotýká japonské kultury a jejích problémů.

Jiří Kamen v doslovu k prvnímu vydání knihy *Muži, kteří nemají ženy*, vydané v roce 2015, představuje každou povídku zvlášť. Nejdřív ale v obecném úvodu uvádí, že má svět Murakamiho próz své rytmy, své zákony, rituály a triky. Tímto světem prostupují i kočky, které sehrávají podstatnou roli a jejichž zmizení není nikdy dobrým znamením. Dále také

¹³⁹ MACÚCHOVÁ, Klára a Milan OHNISKO. Murakamiho bitva o řeku Chalchyn [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Kronika ptáčka na klíček*. Praha: Odeon, 2014. Světová knihovna, s. 731–732.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 732–733.

¹⁴¹ JURKOVIČ, Tomáš. Hřebík, který vyčnívá, bude zatlučen [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Po otřesech*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna. MURAKAMI, Haruki. *Po otřesech*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna, s. 268–270.

¹⁴² Tamtéž, s. 270–272.

poukazuje na důležitou úlohu jazzové, klasické nebo rockové hudby.¹⁴³ Četba a hudba jde, jak Kamen uvádí, v Murakamiho dílech ruku v ruce, jiný rytmus mají romány a jiný zase povídky. Murakami ve svých knihách uvádí obyčejné rutinní situace, jako je vstávání, oblékání, poslech hudby, obouvání nebo například jízdu hromadnou městskou dopravou. Opakování každodenních úkonů autor ritualizuje a dělá z nich obřady a iniciační klíče k nadreálným událostem. Murakamiho psaní povídek je specifické. Leckdy se podobá přepisu melodie, která uvízne člověku v hlavě, je napsána jedním dechem a do postav se lze tak lépe vžít.¹⁴⁴ Jak se čtenář může dočíst v doslovu, hudba je opravdu důležitou součástí Murakamiho tvorby. Propojuje nejen autora s dílem, ale i postavy či dějové linie a také dílo se čtenářem. Je mnohem příjemnější číst dílo, ve kterém se vyskytne něco, co čtenář zná nebo o čem aspoň slyšel. Čtenář tak má navíc možnost čtenářský zážitek prohloubit tím, že si hudbu zmíněnou v knize pustí ve stejnou dobu jako postava a tím se ještě více ponoří do děje. Dalo by se říci, že jde vlastně o jakousi nepřímou intermedialitu i když se zde formálně odlišná média nepropojují.

Autor doslovu v prvním vydání knihy *Hon na ovce* z roku 2016, Tomáš Jurkovič, označuje knihu za pečlivě budovaný příběh, ve kterém se autorovi podařilo zašifrovat moderní japonskou historii do motivu zvířete. Opět se zde vyskytuje symbolika spojená se zvířetem a v tomto případě se jedná o poukázání na ne příliš příjemné historické období japonského kolonialismu. Linka příběhu tvoří přímou spojnicí vedoucí od starých časů kolonialismu až po současnou moderní situaci protagonistů.¹⁴⁵ Jurkovič také předkládá fakt, že autor nekompromisně hledá viníky, zodpovědné za stav světa, ve kterém musí žít. Viník je zde nalezen prostřednictvím odhalení, že celá společnost je ve skrytu řízena stejnými militaristy. Nakonec je během spletité hry i poražen. Z finále románu je znát, že cesta ke hledání skutečné nápravy ale teprve začíná. Murakami se k tomuto tématu ve své tvorbě opakovaně vrací, a tak lze sledovat jeho další pokusy o řešení v jiných knihách.¹⁴⁶

V doslovu k prvnímu vydání knihy *Komurova smrt* z roku 2018, Tomáš Jurkovič představuje dílo jako čerstvý pohled na tematiku zabíjení coby formu zúčtování. Opět ale představuje svého klasického mužského hrdinu, bojujícího o milovanou ženu, který na cestě prochází zkouškami v podobě zabíjení různých forem zla. Autorovy romány nejsou nikdy

¹⁴³ KAMEN, Jiří. A někdy ztratit jednu ženu znamená ztratit všechny ženy...[doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Muži, kteří nemají ženy*. Praha: Odeon, 2015. Světová knihovna Odeon, s. 234–236.

¹⁴⁴ KAMEN, Jiří. A někdy ztratit jednu ženu znamená ztratit všechny ženy...[doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Muži, kteří nemají ženy*. Praha: Odeon, 2015. Světová knihovna Odeon, s. 234–236.

¹⁴⁵ JURKOVIČ, Tomáš. *Ovce japonská* [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Hon na ovci*. Praha: Odeon, 2016. Světová knihovna, s. 385–387.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 387–390.

vyprávěny jednoduchým způsobem.¹⁴⁷ Jurkovič uvádí, že to, co se v románech skutečně děje, je skryto v rozvrstveném a velmi barvitým vyprávění, propleteném spoustou obrazů, námětů, narážek a odkazů. I v tomto díle Murakami neodolal narážce na hudební sféru. Onen komtur¹⁴⁸ z názvu románu je narážkou na postavu v Mozartově opeře Don Giovanni. Jurkovič také uvádí, že dílo spíše podněcuje fantazii čtenáře, než aby mu bezprostředně vyprávělo. Ve čtenáři vyvolává pocit, že musí hledat odpovědi na otázky, které na ně autor skrze dílo klade.¹⁴⁹ Čtenář se tak ocitá v pozici jakéhosi detektiva a musí si sám spojovat souvislosti tak, aby si byl schopen odpovědět na některé své otázky, i když ty jsou dost často nezodpověditelné.

Doslov k prvnímu vydání románu *Tancuj, Tancuj, Tancuj* z roku 2021, opět napsaný Tomášem Jurkovičem, označuje knihu jako uzavření čtyřdílného románového cyklu, představujícího základní východisko jeho tvorby, do které patří u nás dosud nepřeložené knihy *Poslouchej, co zpívá vítr* a *Pinball*, čtenářům již známé dílo *Hon na ovci* a román *Tancuj, Tancuj, Tancuj*.¹⁵⁰ Jak píše Jurkovič, hrdina se zde konečně dopracuje ke konstruktivnímu přístupu k věci a v dosud deptajícím světě si dokáže najít důstojný způsob existence. V této knize je tedy prvním nepopíratelné vítězství Murakamiho protagonisty. Hrdina se v jiných knihách nevrací, něco z postavy ale dále přežívá v dalších jeho románech s dalšími jeho protagonisty.¹⁵¹ I v Murakamiho světě tedy může hrdina zvítězit, není to však vůbec jednoduchá cesta. Čtenář se může jen domnívat, jak by to mohlo dopadnout s dalšími zoufalými Murakamiho hrdiny, kdyby se autor rozhodl jejich příběhu věnovat podrobněji, podobně jako v případě hrdiny tohoto cyklu.

Jan Bělíček, autor doslovu v prvním vydání povídkové sbírky *První osoba jednotného čísla*, vydané v roce 2022, uvádí, že sbírku spojuje právě to, co již naznačuje samotný název. Všechny povídky jsou totiž vždy vyprávěny z perspektivy protagonisty, který se ohlíží za podivnými epizodami svého života. Vyprávění příběhu z pohledu první osoby není pro Murakamiho žádnou novinkou, v prvních etapách jeho tvorby bylo naopak obtížné najít text, psaný jinou formou. Název knihy nevystihuje jen formu vyprávění, ale poukazuje na hlubší, existenciální poměr. I zde jsou vypravěči většinou izolovaní, zamýšlející se nad minulostí,

¹⁴⁷ JURKOVIČ, Tomáš. Když už byste museli někoho zabít, kdo by to byl? [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Komtureva smrt*. Praha: Odeon, 2018. Světová knihovna, s. 737–740.

¹⁴⁸ Komtur byla hodnost rytířského řádu. Byl velitelem základní správní jednotky Státu německých rytířů v Prusku.

¹⁴⁹ JURKOVIČ, Tomáš. Když už byste museli někoho zabít, kdo by to byl? [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Komtureva smrt*. Praha: Odeon, 2018. Světová knihovna, s. 740–742.

¹⁵⁰ JURKOVIČ, Tomáš. *Tancuj, Tancuj, Tancuj!* [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Tancuj, tancuj, tancuj*. Praha: Odeon, 2021. Světová knihovna, s. 633–635.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 635–638.

stárnutím, odpovědností a vlastní vinou.¹⁵² Bělíček poukazuje i na to, že ani zde se Murakami nevyhnul prolínání světů mezi každodenní realitou a fantazií. I ty nejobyčejnější scény se mohou rychle propadnout do halucinogenních vizí. Sbíрка slouží jako Murakamiho mikrokosmos, který ukazuje, jak autor posouvá možnosti imaginace a vyprávění současné světové literatury.¹⁵³ Všechny Bělíčkovy poznatky dokazují, že Murakami dokáže všechny svoje autentické znaky tvorby dostat do o tolik kratšího formátu, jako je povídka. I ta dokáže čtenáře pohltnout a nepustit ho ani na minutu. I v povídkách se čtenář dokáže ztratit mezi reálným a snovým světem, kde si nedokáže být jistý téměř ničím.

Kdyby si čtenář informace z doslovů Murakamiho přeložených knih shrnul, vznikl by docela ucelený obraz toho, kvůli čemu je vlastně tak oblíbeným spisovatelem nejen u nás, ale i ve světě. Jeho osobitý styl psaní a schopnost propojit japonské reálie se západními odkazy mu vysloužily příčku jednoho z nejčtenějších a nejznámějších japonských spisovatelů dnešní doby. Všechna autorova díla v sobě nesou bezpochyby „murakamiovský“ styl, ale přesto se vždy najde něco, co Murakami dokáže úplně nově vymyslet, přidat nebo posunout dál. Jeho knihy jsou ve světě bezpochyby oblíbeny i díky západním odkazům na hudbu, filmy, nadnárodní korporáty nebo jiné knihy, jelikož si čtenáři po celém světě vždy dokážou najít něco, co znají nebo s čím se můžou ztotožnit. Ztotožnit se také můžou s tématy, na které Murakami ve svých knihách naráží, obyčejní lidé zažívají obyčejné problémy s láskou, rodinou nebo společností. V Murakamiho světě jsou tyto reálné lidské konflikty okořeněny fantaskními prvky a možná proto je čtenáři tak oblíbený. Ve světě fantazie a snů je přeci jen lehčí čelit problémům a čtenáři tak můžou od těch svých na chvíli uniknout.

3.3 Izanagiovský motiv v románech Haruki Murakamiho

Ačkoliv se nejedná o paratext, publikace Tomáše Jurkoviče s názvem *Izanagiovský motiv v románech Haruki Murakamiho* svým typem velmi připomíná doslovy uvedené v předešlé podkapitole. I zde se Jurkovič snaží dodat dílům kontext, dovysvětlit a poukazovat, a proto je publikace zahrnuta právě v této kapitole. Publikace vyšla v roce 2019 pod záštitou Masarykovy univerzity. Dle Jurkoviče Murakamiho díly prostupuje stejný vzorec – muž zachraňuje ženu, která mu zmizela v jiném světě.¹⁵⁴ Tento vzorec se spíše než s příběhem o Orfeovi shoduje s japonským příběhem boha Izanagiho a bohyně Izanami. Ti byli rodiči mnoha dalších božstev a Izanami později během plození boha ohně zemřela a odešla do

¹⁵² BĚLÍČEK, Jan. Realita, fantazie a fikce v mikrokosmu první osoby singuláru [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *První osoba jednotného čísla*. Praha: Odeon, 2022. Světová knihovna, s. 163–165.

¹⁵³ Tamtéž, s. 165–167.

¹⁵⁴ JURKOVIČ, Tomáš. *Izanagiovský motiv v románech Haruki Murakamiho*. Brno: Masarykova univerzita, 2019. Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, s. 7.

podsvětí. Izanagi se ji vydal zachránit, bohyně se ale nejprve musela o návratu poradit s bohy podsvětí. Řekla tedy Inazagimu, aby vyčkal a aby na ní do té doby ani nepohlédl. Ten neuposlechl, a protože mu bylo čekání dlouhé, posvítíl na ní a hrůzou uprchl. Izanami rozlícena chováním svého chotě, vyslala za ním své podsvětní pomocníky, aby ho lapili. Izanakimu se podařilo uniknout, mezi nimi však stále zůstal nesmiřitelný konflikt. Izanagi tak nadále vládl světu živých a Izanami zůstala v podsvětí, kde vládla světu mrtvých. Tyto světy se kvůli sváru mezi panovníky navždy oddělily a Izanagi spojenci mezi nimi zavalil neprostupným balvanem.¹⁵⁵ Proto je publikace pojmenována právě podle tohoto příběhu, Murakami ve svých dílech používá prvky z japonské mytologie, nikoliv ze starořecké.

Tento motiv nejčastěji čtenář nalezne v autorových románech, které sám Murakami považuje za pilíř své tvorby. Tvorba románů pro Murakamiho představuje prostředí, v němž může Izanagiovskému motivu věnovat největší péči, nejvíce ho propracovat a dotáhnout do nejrepresentativnější podoby.¹⁵⁶ I díky tomuto faktu se Jurkovič ve své publikaci zaměřuje primárně na Murakamiho romány. I zde Jurkovič vyzdvihuje Murakamiho narativ, vyznačující se rozvětveností a barvitostí, kde symboly a znaky mnohdy nabývají různé možnosti výkladu. Způsob Murakamiho vyprávění označuje jako zastírání toho, co je hlavní dějovou linkou, a připodobňuje ho k postupu vyprávění detektivních románů.¹⁵⁷ To znamená, že Murakamiho dějová linka je v mnohých případech nejprve nečitelná, lépe řečeno nepochopitelná. Zvláště v autorových románech je čtenář občas nucen znovu prozkoumat nějakou pasáž, a to z důvodu zda mu něco neuniklo. Zdánlivě obyčejné příběhy, propleteny se snovými scénami, se často prolínají tak dobře, že čtenář není schopen odhadnout, kde je hranice reality, a musí se zpětně vracet, aby si onu hranici uvědomil. Tento fakt podněcuje čtenářův pocit, že je dílo opředeno tajemstvím a pokud si dílo přečte více než jednou, může si v něm najít pokaždé něco trochu jiného, každý symbol si může vyložit jinak a ve finále si spojí a odkryje trochu jiný příběh, než když četl dílo naposledy. Stává se takovým detektivem v Murakamiho světě, kde hledá všechny skryté souvislosti a znaky, které na první pohled nejsou zřejmé.

Jak uvádí Jurkovič, interpretaci Murakamiho díla nelze stavět na detailech samotných, detaily bývají v Murakamiho tvorbě velice pečlivě vsazeny do většího celku a v tomto rámci teprve nabírají smysl.¹⁵⁸ Z toho si můžeme vyvodit, že na Murakamiho svět se nelze soustředit detailně, aniž by čtenář nebyl seznámen s jeho celkovým rámcem. I proto se dají Murakamiho

¹⁵⁵ JURKOVIČ, Tomáš. *Izanagiovský motiv v románech Haruki Murakamiho*. Brno: Masarykova univerzita, 2019. Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, s. 8–9.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 9–10.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 12–14.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 146.

knihy číst na několikrát a stejně se v nich objeví něco nového nebo trochu jiného. Čím více je čtenář pohlcen celkovým rámcem díla, tím více se může soustředit na detaily a zkoumat je.

4 Obraz Murakamiho díla mimo knižní paratexty

Pokud nemá čtenář při ruce samotnou autorovu knihu, nebo si teprve chce dílo přečíst, nabízí se mu hned několik možností, jak se o knize dozvědět mimo knižní paratexty. Knižní paratexty, myšleno hlavně doslovy, čtenáři spíše doplní či rozšíří informace o tom, co se v knize dočetl. Fungují jako doplňkový text a čtenář neorientující se v obsahu samotné knihy nemůže doslovům tolik porozumět. Oproti tomu např. recenze, hodnocení či jiné ohlasy, patřící mimo knižní paratexty, čtenář vyhledá před samotným přečtením knihy, nebo například pokud si vybírá knihu a neví, jestli si jí chce přečíst. Tyto texty mají za úkol spíše čtenáře nalákat, než aby mu k obsahu přečteného díla daly nějakou přidanou hodnotu. Kapitola se tedy bude věnovat všem druhům ohlasů na Murakamiho knihy patřícím mimo knižní paratexty, a to jak v internetové, časopisecké nebo například divadelní sféře. Jelikož je Murakami velmi oblíbeným a čteným autorem, na jeho dílo vzniklo různé množství recenzí, kritik apod. Proto pro představení toho, jak je autor vnímán bude každá podkapitola pracovat jen s texty vybranými tak, aby zachytily co možná největší škálu a rozmanitost názorů, pořád zůstaly přehledné a čtenář se v nich neměl tendenci ztrácet.

4.1 Ohlasy v tisku

Prvním okruhem, věnujícím se Murakamiho tvorbě, jsou ohlasy v tisku. Bude se jednat především o názory odborníků nebo znalců v oboru, což je pro tuto oblast příhodné, jelikož ostatní okruhy už budou zaměřeny spíše na názory běžných čtenářů. V této podkapitole budou jako vzor použity recenze a kritiky na knihy *Kafka na pobřeží* a *Konec světa & Hard-boiled Wonderland* a to tak, aby bylo možno sledovat, jak mohou různí recenzenti pohlížet na stejnou knihu.

Nejdříve se tedy zaměříme na dílo *Kafka na pobřeží*. Pro představení toho, jak čeští kritici pohlížejí na jednu z neznámějších a nejčtenějších Murakamiho knih u nás, bude podkapitola pracovat s článkem Jana Gregora, nesoucím název *Kdopak by se Kafky bál*, vydaném v týdeníku *Respekt* roku 2006¹⁵⁹ a s článkem Richarda Olehly, který vyšel původně v *Mladé Frontě Dnes* (práce ale pracuje s verzí z webu *iLiteratura.cz*)¹⁶⁰ také v roce 2006 a

¹⁵⁹ GREGOR, Jan. Kdopak by se Kafky bál. *Respekt*. 2006, 17(42), s. 21. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:30a24ec0-4df0-11e3-ae53-5ef3fc9ae867>

¹⁶⁰ *iLiteratura.cz* [online]. [cit. 2025-02-26]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/>

který nese název *Sny a představy v novém Murakamiho románu*¹⁶¹. Jan Gregor uvádí, že příběh knihy je založen na mýtu o Oidipovi¹⁶² a že se autor inspiroval dílem Carla Gustava Junga¹⁶³, pojednávajícím právě o zmíněném řeckém panovníkovi. Knihu hodnotí jako dílo, které je strhující právě svým příběhem o teenagerovi, který se jen snaží najít způsob, jak si najít místo ve světě.¹⁶⁴ Knihu hodnotí vyloženě pozitivně a mluví o ní takto: „*Kafka na pobřeží se čte dobře a vůbec je možná zatím nejmainstreamovanějším Murakamiho románem.*“¹⁶⁵ To, že je kniha velmi čtivá naznačuje Gregor i tím, že vyzdvihuje zajímavost a množství odkazů, nalézajících se v samotném textu. Kniha je dle něj plná popových referencí a odkazů na západní kulturu. Kladně hodnotí i absurdity, které zažívá mladý Murakamiho hrdina při své cestě, kdy se setkává s mluvícími kočkami, pijavicemi padajícími z nebe nebo s průvodci v podobě přízraků zběhlých vojáků z druhé světové války.¹⁶⁶ V této kritice její autor tedy sleduje hlavně to, jak je autorova kniha čtivá, zaměřuje se na plynulost textu a zajímavost, která je podpořena, jak bylo v předešlých kapitolách již několikrát zmíněno i jinými, množstvím odkazů na popkulturu západu. Ze začátku se věnuje i interpretaci mýtu o Oidipovi, prostupující tímto románem. Gregor po shrnutí příběhu knihy a vyzdvižení jeho nejlepších atributů hodnotí knihu kladně. Ani na jednom řádku nenajde čtenář byť jen náznak negativního hodnocení.

Richard Olehla ve svém článku s názvem *Sny a představy v novém Murakamiho románu*, dílo *Kafka na pobřeží* odlišuje od předešlých autorových děl, která u nás vyšla. Tvrdí, že jakkoliv byla kniha *Norské dřevo* „nejaponská“ a její děj se mohl odehrávat prakticky kdekoliv, *Kafka na pobřeží* je pravý opak. Kniha je dle Olehly pevně zakořeněna do rámce japonských tradic. Stejně jako Gregor, i Olehla se věnuje ve svém článku Oidipovi, ale na rozdíl od Gregora hovoří o Oidipovském komplexu¹⁶⁷ představeným Sigmundem Freudem¹⁶⁸ ve dvacátém století.¹⁶⁹ Autor doslovu se také věnuje sexualitě v díle a hovoří o něm takto: „*Pro Japonsko tolik typické neobyčejné tváře sexuality ostatně ovládají celý příběh, jedna*

¹⁶¹ OLEHLA, Richard. *Sny a představy v novém Murakamiho románu*. *ILiteratura.cz* [online]. 2006, 26.11.2006 [cit. 2025-02-25]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/20211-murakami-haruki-kafka-na-pobrezi-1>. Článek původně vyšel v časopisu *Mladá Fronta Dnes* dne 4. 11. 2006 a byl se souhlasem autora zveřejněn na stránce *iLiteratura.cz*.

¹⁶² Oidipus je postava z řecké mytologie, jehož příběh dokazuje, že svému osudu nelze uniknout.

¹⁶³ Carl Gustav Jung (1875–1961) byl švýcarský psychiatr a psychoterapeut.

¹⁶⁴ GREGOR, Jan. *Kdopak by se Kafky bál*. *Respekt*. 2006, 17(42), s. 21. [cit. 2025-02-25] Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:30a24ec0-4df0-11e3-ae53-5ef3fc9ae867>

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ Oidipovský komplex je termín používaný v psychoanalýze k označení agresivního vztahu k otci a až příliš vřelému vztahu k matce.

¹⁶⁸ Sigmund Freud (1856–1939) byl rakouský neurolog a psycholog.

¹⁶⁹ OLEHLA, Richard. *Sny a představy v novém Murakamiho románu*. *ILiteratura.cz* [online]. 2006, 26.11.2006 [cit. 2025-02-25]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/20211-murakami-haruki-kafka-na-pobrezi-1>

z vedlejších postav, knihovník Ošima, je dokonce zároveň mužem i ženou.“ (Olehla, 2006).¹⁷⁰ Určitě je to dáno i tím, že se autorův román pohybuje na pomezí snu a reality, proto je pro čtenáře jednodušší přijmout i tyto ne úplně běžné stránky sexuality. O míšení reálného světa s tím nereálným hovoří i Olehla. Tyto dva světy vnímá jako dva protipóly, ovlivňující uvažování hlavního hrdiny. Jeho racionalita nakonec zvítězí a on se rozhodne vrátit do samotářského, ale reálného svět, přestože ve fiktivním světě mu nic nechybí.¹⁷¹ Richard Olehla tedy podobně jako Gregor román hodnotí pozitivně, vyzdvihuje propracovanost obou světů a unikátnost knihy, která spočívá v propojení japonských reálií, psychologických jevů a západní kultury. Celé své hodnocení zakončuje větou „*Kafka na pobřeží je úžasný román, u kterého i po více než pěti stech stranách budete litovat, že končí.*“¹⁷² *Kafka na pobřeží* je tedy v tisku dosti úspěšným dílem. Při procházení kritik a recenzí jsem nenarazila na jediný negativní ohlas, vztahující se k tomuto románu.

Ohlasy na dílo *Konec světa & Hard-boiled Wonderland* už jsou ale poněkud rozporuplnější. V tomto případě bude podkapitola pracovat s článkem Michaely Hečkové s názvem *Murakamiho má každý rád*, vydaným v literárním měsíčníku *Host* roku 2009¹⁷³ a s článkem *Konec světa & Hard-boiled Wonderland*, jehož autorem je opět Richard Olehla. Článek původně vyšel v *Mladé frontě* dnes v roce 2008, ale podkapitola bude pracovat s verzí publikovanou na webu *iLiteratura.cz*.¹⁷⁴ Michaela Hečková o Murakamim hovoří jako o spisovateli, který spojuje ducha východní i západní kultury, představující dokonalý extrakt globální popularity.¹⁷⁵ Autora popisuje jako velmi přijatelného jak pro profesionální a vzdělané čtenáře, tak pro běžné publikum, které si chce jednou za čas přečíst nějakou obecně uznávanou knihu.¹⁷⁶ O samotném díle se Hečková zmiňuje jako o volné předloze výše zmíněné knihy *Kafka na pobřeží*. Knihami sice neprostupují stejné postavy, ale dle autorky článku zůstávají podobnosti nepřehlédnutelné.¹⁷⁷ Jelikož dílo originálně vyšlo dvacet let předtím, než ho Tomáš Jurkovič přeložil do českého jazyka, Hečková ve svém článku právě na tuto problematiku

¹⁷⁰ OLEHLA, Richard. *Sny a představy v novém Murakamiho románu. IILiteratura.cz* [online]. 2006, 26.11.2006 [cit. 2025-02-25]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/20211-murakami-haruki-kafka-na-pobrezi-1>

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² Tamtéž.

¹⁷³ HEČKOVÁ, Michaela. *Murakamiho má každý rád. Host. 2009, 25(8), s. 73–74. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:087e25f0-3b8b-11eb-91dc-005056822549>*

¹⁷⁴ OLEHLA, Richard. *Konec světa & Hard-boiled Wonderland. IILiteratura.cz* [online]. 2009, 3. 2. 2009 [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/23767-murakami-haruki-konec-sveta>. Článek původně vyšel v časopisu *Mladá Fronta Dnes* dne 30. 11 2008 a byl se souhlasem autora zveřejněn na stránce *iLiteratura.cz*

¹⁷⁵ HEČKOVÁ, Michaela. *Murakamiho má každý rád. Host. 2009, 25(8), s. 73–74. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:087e25f0-3b8b-11eb-91dc-005056822549>*

¹⁷⁶ Tamtéž.

¹⁷⁷ Tamtéž.

poukazuje a vyjadřuje se o ní takto: „*Murakami před dvaceti lety byl Murakamim nepatrně jiným než dnes.*“¹⁷⁸ Tato věta, uvádějící čtenáře do odstavce, věnujícího se právě dobové propasti mezi originálem a překladem naznačuje, že se starší Murakamiho tvorba liší od jeho novějších děl, tolik oblíbených českými čtenáři. Stejně jako Olehla v předešlém článku o knize *Kafka na pobřeží*, i Hečková se zde věnuje pocitu čtenáře po přečtení knihy. Její názor ale zdaleka není tak pozitivní, jako názor Richarda Olehly. O pocitu, který je u čtenáře vyvolán se vyjadřuje takto: „*Když skončí Konec světa & Hard-boiled Wonderland, člověk si spíše oddychne. Není zaskočený, jen unavený.*“¹⁷⁹ Tento názor rozhodně není pozitivní, Hečková poukazuje na únavnost příběhu, který čtenáře spíše emočně vysaje, než aby mu po přečtení dodal alespoň částečný pocit zadostiučinění. Dle Hečkové je problém hlavně v tom, že vypravěč nepřestane v nejlepším, ale spíše odpadne vyčerpáním. Celou knihu popisuje jako *perpetuum mobile*, jenž, jak je obecně známo, nemůže ve skutečnosti fungovat dobře.¹⁸⁰ Zajímavost knihy autorka článku připisuje spíše v souvislosti autorovy tvorby a tvrdí, že kdyby tento příběh představil jakýkoliv jiný spisovatel, nikdy by o něm nebylo tolik slyšet.¹⁸¹ Na závěr Hečková poukazuje na to, že dílo není dobrý román, avšak výborný interpretační klíč pro Murakamiho další knihy. I přes nepřehlédnutelnou kritiku uznává, že bez tohoto díla by nejspíše nevzniklo Murakamiho úspěšné dílo *Kafka na pobřeží*. I přesto ale knihu označuje za průměr.¹⁸² Jedná se tedy o jeden z mála dostupných článků, které pouze nevyzdvihují Murakamiho spisovatelské postupy.

Na rozdíl od Hečkové, Richard Olehla ve svém článku knihu popisuje jako dokonalost v balancování na pokraji reálného a imaginárního světa.¹⁸³ Autor článku také vysvětluje neobvyklý název, odkazující na *Alenku v říši divů* a na Murakamiho oblíbenou školu *hardboiled fiction*.¹⁸⁴ Olehla se v článku také věnuje názorům, osočujících autora z nedostatečné japonské atmosféry jeho děl a uvádí hned několik příkladů. Kniha je dle něj plná narážek a odkazů na západní civilizaci, ale to jsou dle Olehly jen kulisy, dotvářející vysoce japonský celek.¹⁸⁵ O pochopitelnosti knihy se autor článku vyjadřuje takto: „*Konec světa & Hard-boiled Wonderland není knihou stejně přístupnou jako třeba Norské dřevo či Na jih od*

¹⁷⁸ HEČKOVÁ, Michaela. Murakamiho má každý rád. *Host*. 2009, **25**(8), s. 73–74. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:087e25f0-3b8b-11eb-91dc-005056822549>

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 74.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ OLEHLA, Richard. Konec světa & Hard-boiled Wonderland. *ILiteratura.cz* [online]. 2009, 3. 2. 2009 [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/23767-murakami-haruki-konec-sveta>

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Tamtéž.

*hranic, na západ od slunce.*¹⁸⁶ Ačkoliv se může zdát, že se Olehla uchyluje k podobné kritice jako Hečková, jeho článek je ukončen o poznání pozitivněji. Olehla sice také přiznává, že je kniha oproti jiným Murakamiho románům poněkud náročnější a temnější, ale vyzdvihuje krásu a poetičnost, vyrovnávající se dle něho všemu, co dosud mohli čeští čtenáři od Murakamiho číst.¹⁸⁷ Olehla tedy oponuje Hečkové a jejímu tvrzení, že je kniha *Konec světa & Hard-boiled Wonderland* pouhým průměrem, na druhou stranu je toto dílo bezpochyby v rámci ohlasů jedno z těch kontroverznějších.

Ačkoliv je Murakami tak úspěšným a čteným spisovatelem, ohlasy v českém tisku nejsou tak časté, jak by se mohlo zdát. Nabízí se zde otázka, jestli je těchto ohlasů opravdu tak málo nebo jestli jich je více, ale ty se například schovávají za paywallem. Rozhodně se ale dá říct, že pokud by se příjemce chtěl dozvědět to, jaký názor mají na Murakamiho dílo kritici a novináři v tištěných médiích, určitě by nenašel by tolik možností, jako například od uživatelů knižních fór na internetu.

4.2 Psané ohlasy v online prostoru

Když se chce čtenář dozvědět, jak na určitou knihu nahlízejí jiní čtenáři, online prostor je rozhodně ten nejpřístupnější. Příjemce nemusí nikde listovat nebo složitě hledat v online databázích časopisů, stačí pouze napsat heslo do vyhledávače. Velkým úskalím je zde kvalita oněch recenzí a komentářů, jelikož, jak je obecně známo, na internetu může každý přispět čímkoliv. Čtenář má tedy k ohlasům jednodušší cestu, musí se ale prokousat i těmi méně relevantními. Samozřejmě záleží čistě na příjemci a na tom, jak moc kvalitní recenzi či komentář hledá. Běžnému uživateli může stačit obyčejný komentář věnující se délce knihy a tomu, jestli se četla dobře nebo ne. Ti, kteří se o literaturu zajímají více pak zase můžou vyhledávat spíše takové příspěvky, které už se danému literárnímu dílu věnují více do hloubky. Podkapitola se tedy pokusí představit průřez všemi těmito psanými ohlasy, od těch nejpovrchnějších, přes delší uživatelské komentáře, až po recenze, publikované na internetových stránkách knižních nadšenců. Jako příklady pro ohlasy v online prostoru jsem vybrala ohlasy, recenze a komentáře na povídkovou sbírku *Po otřesech*.

Začneme tedy běžnými komentáři na stránkách knihkupců, konkrétně z e-shopu knihkupectví Knihy Dobrovský. Zde kromě komentářů můžou uživatelé zanechat hodnocení v podobě hvězdiček, kdy jedna znamená nic moc a pět znamená perfektní.¹⁸⁸ Kniha *Po otřesech*

¹⁸⁶ OLEHLA, Richard. Konec světa & Hard-boiled Wonderland. *ILiteratura.cz* [online]. 2009, 3. 2. 2009 [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/23767-murakami-haruki-konec-sveta>

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ *Knihy Dobrovský* [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/>

je pomocí hvězd hodnocena sedmnácti uživateli a při zprůměrování je její hodnocení čtyři a tři desetiny hvězdy z pěti. I přes poměrně úspěšné hodnocení se zde nachází i uživatelé, kteří knihu označili za průměrnou.¹⁸⁹ Uživatelka Jana H. se o povídkové knize vyjádřila takto: „*Moc se mi povídky nelíbily.*“¹⁹⁰ Navíc dala knize jen tři hvězdy z pěti, což knihu označuje za průměrnou.¹⁹¹ V jejím komentáři ale čtenář nevyčte důvod, proč se jí kniha příliš nelíbila, a tak mu zbývá buď uživatelce věřit (samozřejmě pokud si recenze čte za účelem zjistit, jestli daná kniha stojí za to číst), nebo najít nějaký podrobnější komentář. V případě této konkrétní knihy je to možné, jelikož uživatelka Tereza, hodnotící knihu jen dvěma hvězdami, se v komentáři rozepsala více: „*Hezky napsané povídky, které společně propojí jedna událost. Kniha má rychlý spád a dobře se čte. Na konci jsem však byla zklamaná, protože jsem očekávala, že povídky na sebe nějak navážou nebo se stane nějaký zvrát. Bohužel kniha byla pro mě docela velkým zklamáním.*“¹⁹² Zde už se čtenář dozvídá více a je schopen si o díle udělat alespoň částečný obrázek. Jak již bylo zmíněno výše, kniha se navzdory některým negativním komentářům těší poměrně vysokému hodnocení, tudíž převažují reakce pozitivní. Uživatelka Yetta se o knize vyjádřila takto: „*Krátké povídky o osamělosti a lásce. Velmi hezky jsou zde vykresleny ženské postavy, mají sílu a dokáží čtenáře / čtenářky oslovit. I zde platí, že bych ráda jednotlivé povídky ráda četla i v románové podobě.*“¹⁹³ V tomto případě pozitivní komentáře o knize vypovídají více, než ty negativní a po jejich přečtení už si je čtenář schopen udělat názor na to, jak by mohla kniha asi vypadat a o čem by tak mohla být. I přesto jsou komentáře tohoto typu z většiny případů dlouhé maximálně pár vět a do tématu díla se nepouštějí příliš hluboko.

Dalším snadno dostupným místem, kde se může čtenář dočíst o tom, co si o knize myslí ostatní čtenáři jsou sociální sítě. Ty jsou v dnešní době, díky uživatelské oblíbenosti hojně používané i k propagaci a svůj účet už zde má založeno každé větší knihkupectví. Co se týče hodnocení knih, na sociálních sítích vzniká nespočet účtů, které se věnují knihám. Tyto skupiny uživatelů mají své specifické názvy a na platformách tvoří určitou komunitu. Komunitě uživatelů, hodnotící knihy na sociální síti zvané Instagram se říká Bookstagram. Kateřina Hejnišková ve svém rozhovoru pro projekt *Radio Prague International*,¹⁹⁴ vycházející pod

¹⁸⁹ Po otřesech: Hodnocení a recenze čtenářů. In: *Knihy Dobrovský* [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/kniha/po-otresech-17236>

¹⁹⁰ H., Jana. Po otřesech: Hodnocení a recenze čtenářů. In: *Knihy Dobrovský* [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/kniha/po-otresech-17236>

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² TEREZA. Po otřesech: Hodnocení a recenze čtenářů. In: *Knihy Dobrovský* [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/kniha/po-otresech-17236>

¹⁹³ YETTA. Po otřesech: Hodnocení a recenze čtenářů. In: *Knihy Dobrovský* [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/kniha/po-otresech-17236>

¹⁹⁴ *Český rozhlas: Radio Prague International* [online]. [cit. 2025-03-04]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/>

Českým rozhlasem představuje *Bookstagram* jako formát, který se vyvinul z knižních blogů, jehož cílem je sdílet dojmy z přečtených knih primárně pomocí fotografií a videí.¹⁹⁵ Tato definice se dá aplikovat i na další podobné komunity, rozrůstající se na jiných sociálních sítích jako je *YouTube (BookTube)* nebo *TikTok (BookTok)*, pouze zde je přednější video.¹⁹⁶ Ačkoliv Hejnišová tvrdí, že pro uživatele Bookstagramu je pro hodnocení primární užívání fotografií, nachází se zde, jako na téměř jediné sociální síti i hodnocení v podobě textu napsaného právě pod přidanou fotografií. Český Bookstagram samozřejmě není tak rozsáhlý jako zahraniční, a proto je i lidí, mluvících o Murakamiho knihách méně. Jak uvedla Hejnišová, česká komunita Bookstagramu, BookToku a BookTubu věnuje svou pozornost převážně zrovna populární literatuře, často spadající do kategorie Young Adult, neboli literatuře mířené na dospívající čtenáře.¹⁹⁷ Toto je možná jedním z důvodů, proč jsem na Instagramu nenašla tolik ohlasů na Murakamiho díla, jak by možná bylo očekáváno. Uživatelé se na českém Instagramu věnují zpravidla autorovým nejznámějším dílům, tedy knihám *Norské dřevo* a *Kafka na Pobřeží*, a jelikož jsem nebyla schopna dohledat jediný ohlas na knihu *Po otřesech*, která je v podkapitole brána jako příklad, z Instagramu budu brát hodnocení knihy *Norské dřevo*. Uživatelka *kacbooks_* knihu v textu pod příspěvkem vyzdvihuje hlavně díky lehkosti vyprávění, ačkoli téma knihy není nejveselejší. Navíc dle ní skvěle působí v kontextu doby, ve které se příběh odehrává.¹⁹⁸ Knihu ale nehodnotí jen pozitivně a uvádí, že byla rozmrzelá z otevřeného konce a že na ní bylo v knize až moc explicitních popisů.¹⁹⁹ O celém dojmu z knihy se vyjadřuje takto: „*Jako celek ale ve mně Norské dřevo zanechalo stopu. Trochu nahořklou, melancholickou, podzimní. A moc se mi to líbilo.*“²⁰⁰ Z tohoto komentáře vyplývá, že pozitivní vjemy, ačkoliv ne vždy příjemné, převýšily ty negativní. Pozitivně dílo hodnotí i uživatel *princ_a_listicka*, který mu dává obdivuhodných 90%.²⁰¹ U knihy oceňuje hlavně fakt, že se čtenář cítí, jako by příběh sám prožíval. Ačkoliv dává takto vysoké hodnocení, přiznává, že toto bylo první setkání s Murakamim a že to setkání bylo zvláštní.²⁰² Ze sociálních sítí tedy čtenář nevyčte tolik, co z jiných zdrojů, ale naopak může na Murakamiho ohlasy narazit, aniž by něco vyhledával. Díky algoritmům, které sociální sítě využívají na potenciálního čtenáře může kdykoliv jakýkoliv příspěvek týkající se Murakamiho a jeho knih.

¹⁹⁵ KATEŘINA, Hejnišová. Listování bookstagramem. *Český rozhlas: Radio Prague International* [online]. 2021, 15. 10. 2021 [cit. 2025-03-04]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/listovani-bookstagramem-8730916>

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ *@kacbooks_*. 26. 10. 2024, text pod příspěvkem na Instagramu. [online]. [cit. 2025-03-04].

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ *@princ-a-listicka*. 26. 10. 2022, text pod příspěvkem na Instagramu. [online]. [cit. 2025-03-04].

²⁰² Tamtéž.

Na pomezí mezi krátkými komentáři a hodnocením, které už by se dalo označit za delší recenzi, se nachází web Databáze knih.²⁰³ Zde se podobně jako na stránkách Knihy Dobrovský dají knihy hodnotit jak slovně, tak pomocí hvězd, které ale výsledný průměr, na rozdíl od předešlého webu, ukazují v procentech.²⁰⁴ Kniha *Po otřesech* se momentálně pohybuje na 74% a je ohodnocena přesně osmi sty deseti uživateli.²⁰⁵ I zde se samozřejmě nachází celá škála názorů a hodnocení od vyloženě negativních až po ty, které na knize nevidí byt' jen sebemenší chybičku.²⁰⁶ Zde už čtenář dokáže, kromě shrnutí názoru v jedné větě, najít i dlouhé komentáře, věnující se knize podrobněji. Někteří uživatelé se dokonce rozepisují tak moc, že se jejich názor musí rozkliknout v novém okně.²⁰⁷

Negativní hodnocení se velmi často odkazují na to, že kniha nemá žádnou viditelnou pointu nebo že čtenáři úplně nepochopili, co tím Murakami zamýšlel.²⁰⁸ Uživatelka Kdu se vyjádřila takto: „...nevadí mi otevřené konce, ale u těchto příběhů mi připadalo, jakoby někdo pár stránek vytrhl.. říkala jsem si, že možná objevím rozřešení v nějaké další povídce, ale když to takhle dopadlo už i se čtvrtou povídkou, tak jsem knihu definitivně odložila.“²⁰⁹ Vesměs všechny negativní komentáře se opakují v tom, že kniha byla čtivá a že v jazyce ani v toku textu problém nebyl. Hlavním důvodem toho, že uživatelé dali tak málo hvězdiček, bylo v naprosté většině případů to, že, jak bylo již řečeno, neporozuměli Murakamiho tvorbě.²¹⁰ Tento názor ale rezonuje i u některých Murakamiho fanoušků, například uživatelka Braunerova ohodnotila knihu následovně: „*Můj milovaný Murakami, tohle přece nemůže být tvé dílo. Možná je autorem tvé alter ego, zatímco jsi přepisoval Kukly ze vzduchu ve světě, kde na noční obloze plují dva měsíce. Nebo tě Strážný zavřel za vysokými hradbami Města a tyhle povídky napsal tvůj Stín. Ať je to jak chce, mě beznadějně nudily.*“ (Braunerova, 2017).²¹¹

I přes nemalé množství kritických komentářů ale pořád převažují ty pozitivní. Většina uživatelů udělující plný počet hvězd tuto povídkovou knihu vyzdvihuje kvůli propojení společenského traumatu a klasického „murakamiovského“ stylu, věnujícího se typickým

²⁰³ Databáze knih [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/>

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ Po otřesech: Hodnocení. In: Databáze knih [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202#bookNav>

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ KDU. Po otřesech: Hodnocení. In: Databáze knih [online]. 2016 [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202#bookNav>

²¹⁰ Po otřesech: Hodnocení. In: Databáze knih [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202#bookNav>

²¹¹ BRAUNEROVA. *Po otřesech: Hodnocení*. Online. In: Databáze knih. 2016 [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202#bookNav>

autorovým hrdinům.²¹² Objevuje se zde i názor přímo oponující negativním komentářům. Uživatelé pozitivně hodnotí povídkový formát a to, že se u žádné z povídek nenudili a nemuseli žádnou přeskakovat.²¹³ Uživatel Taťka Hraboš v komentáři knihu popsal následovně: „*Moje první setkání s autorem coby povídkářem a nezklamalo mě. I tenhle formát mu zjevně sedí. Přiznám se, že jsou mi blízcí autorovi hrdinové, ale jen v tom to není. Jen škoda, že jsem neznal více z japonských reálií a historie, leccos mi docvaklo až po přečtení doslovu. Zvláště ta promyšlená provázanost s japonskými událostmi na počátku roku 1995.*“ (Hraboš, 2017).²¹⁴ Prakticky všechna pozitivní hodnocení ale spojuje jedna fráze, která není tak kladná, jak by čtenář mohl očekávat. I ti, kteří knihu hodnotí jako výbornou, tedy všemi pěti hvězdami, si v hodnocení neodpouští doporučení knihu číst až po nějaké zkušenosti s ostatními Murakamiho romány.²¹⁵ Jako příklad komentáře tohoto typu jsem se rozhodla uvést hodnocení uživatelky Aleny S, která napsala: „*Obvykle povídky nevyhledávám, ale od Murakamiho jsem prostě musela :) A nelituju, opět nezklamal. Příběhy jsou sice krátké, ale mají jeho nezaměnitelnou atmosféru, díky které jim ráda odpustím i to, že občas nedávají smysl. Doporučuju spíš čtenářům, kteří se s jeho knihami už setkali.*“ (Alena S, 2014).²¹⁶

Po přečtení komentářů tohoto typu už se čtenář dozvídá trochu více a dokáže si o díle udělat určitý obraz. Pokud například hledá nějakou Murakamiho knihu, pomocí které by se chtěl s autorovou tvorbou poprvé seznámit, ohlasy v komentářích mu dají najevo, že kniha *Po otřesech* není na první čtení z Murakamiho dílny úplně ta nejvhodnější. Samozřejmě je pak jen na čtenáři, jestli se rozhodne hodnocením řídit nebo ne.

Web Databáze knih dále skýtá i odkazy na recenze, publikované na jiných webech, aby se čtenář nemusel prodírat několika zdroji najednou.²¹⁷ V případě knihy *Po otřesech* jsou zde odkazy tři a jako příklad zde bude uvedena recenze na webové stránce iLiteratura, kterou napsala v roce 2011 Veronika Talpová.²¹⁸ Ta se knize věnuje už ve větším měřítku a zaměřuje se hlavně na její téma, které je, jak už bylo několikrát řečeno, věnováno období Kóbského

²¹² Po otřesech: Hodnocení. In: *Databáze knih* [online]. [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202#bookNav>

²¹³ Tamtéž.

²¹⁴ HRABOŠ, Taťka. *Po otřesech: Hodnocení*. Online. In: Databáze knih. 2017 [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202#bookNav>

²¹⁵ Po otřesech: Hodnocení. In: *Databáze knih* [online]. [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202#bookNav>

²¹⁶ S, Alena. *Po otřesech: Hodnocení*. Online. In: Databáze knih. 2014 [cit. 2025-03-02].

Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202?orderBy=rating&page=1>

²¹⁷ Po otřesech: Recenze. In: *Databáze knih* [online]. [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202#bookNav>

²¹⁸ TALPOVÁ, Veronika. Nenechat se pohřbít. *iLiteratura.cz* [online]. 2011, 23. 1. 2011 [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/27347-murakami-haruki-po-otresech>

zemětřesení v roce 1995.²¹⁹ Talpová však dodává, že téma zemětřesení je zde povzneseno na vyšší úroveň a prostupuje povídkami hned na několika úrovních. V některých je specificky popsáno jako ono zemětřesení z roku 1995 nebo je na něho přímo odkazováno, v jiných povídkách je téma zemětřesení spíše symbolem pro jinou osobní situaci.²²⁰ Tento vhléd je pro potenciálního čtenáře zajímavým lákadlem, proč si knihu přečíst, kniha totiž pouze neodráží japonskou společnost po přírodní katastrofě, ale téma prohlubuje o symboliku zemětřesení, jako jistého otřesu v životě člověka. Talpová se pouští i do toho, co je častým předmětem negativního hodnocení tohoto díla, a to je nedořečenost. Uvádí, že některá místa jsou v textu schválně nedořečená, i když to může ve čtenáři vyvolat zmatení.²²¹ Tento faktor, který může u čtenářů vyvolat jisté nesympatie, však vysvětluje jako fragmentaci díla, připomínající již zmiňované otřesy, takže samotná kniha působí, jako by byla obětí zemětřesení.²²² Autorka článku nakonec hodnotí knihu pozitivně a dodává: „*Autorovo poselství čtenářům je jasné: i po zemětřesení člověk může zase vstát, pokud se nenechá pohřbít pod troskami vlastního strachu a neschopnosti jednat.*“ (Talpová, 2011).²²³ Tato recenze už nejenže předává subjektivní dojmy, ale dodává dílu i nějaký další kontext. Autorka do ní vnáší svou interpretaci a čtenáři tak umožňuje nahlédnout do jejích názorů na knihu, podložených reálnými příklady z textu.

Další možnost, kde lze najít internetové recenze, jsou stránky různých knižních serverů nebo klubů, kde knižní nadšenci sdílí svoje dojmy z přečtení. Pro přiblížení, jak takové recenze mohou vypadat, bude podkapitola pracovat s recenzí z webu *Knižního klubu*,²²⁴ konkrétně s jeho částí nesoucí název *Literární kavárna*²²⁵. Autorem je Tomáš Pučík, který recenzi na knihu *Po otřesech* na server publikoval v roce 2011.²²⁶ Ve své recenzi zmiňuje, že mu je formát povídek velmi blízkým, ale že tato kniha patří mezi ty, které si oblíbil nejvíce.²²⁷ Murakamiho dílo vyzdvihuje především kvůli formě a konkrétně se o tom ve své recenzi vyjadřuje takto: „*Možná to bylo tím, že jednotlivé povídky měly většinou něco přes dvacet stran, ale každá pro mě byla hltáním stránek, které by mohly být i o ničem a přesto by byly natolik zajímavé, že bych se od knihy nemohl odtrhnout. Jednoduše nešlo o nic jiného, než perfektně zpracované lidské*

²¹⁹ TALPOVÁ, Veronika. Nenechat se pohřbít. *ILiteratura.cz* [online]. 2011, 23. 1. 2011 [cit. 2025-03-02].

Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/27347-murakami-haruki-po-otresech>

²²⁰ Tamtéž.

²²¹ Tamtéž.

²²² Tamtéž.

²²³ Tamtéž.

²²⁴ *Knižní klub* [online]. [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://www.knizniklub.cz/>

²²⁵ *Knižní klub: Literární kavárna* [online]. [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://literarni-kavarna.knizniklub.cz/>

²²⁶ PUČÍK, Tomáš. Čtenářská recenze: Haruki Murakami – Po otřesech. In: *Knižní klub: Literární*

kavárna [online]. 2011, 2. 5. 2011 [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://literarni-kavarna.knizniklub.cz/clanek/13254-haruki-murakami-po-otresech-1.html>

²²⁷ Tamtéž.

*příběhy – a ty, ruku na srdce, nejsou vždy nejzajímavější.*²²⁸ Autor recenze se tedy v recenzi věnuje hlavně tomu, jak zajímavě jsou knihy popsány. Čtenář se při čtení tohoto textu tedy zase dozvídá trochu něco jiného a doplňuje si tím svůj pomyslný obraz o díle.

Při procházení všech internetových ohlasů může čtenář narazit hned na několik jejich verzí. Internet je jedním z nejpřístupnějších médií a pro potenciálního příjemce je to nejrychlejší cesta, jak se o hledaném tématu něco dozvědět. S velkou přístupností a rozmanitými zdroji ale přichází i rozmanitost kvality sdíleného obsahu. Oproti časopiseckým a literárním kritikám zde může čtenář narazit i na méně relevantní a nicneříkající komentáře, hodnotící dílo jen z pohledu běžného čtenáře. Nesnažím se tvrdit, že tyto příspěvky nemohou najít své čtenáře, ale pro příjemce, zajímajícího se o dílo více bude spousta z nich nedostačujících. I přesto jsou internetové recenze a komentáře jednou z nejpoužívanějších forem recepce mezi běžnými uživateli.

4.3 Audiovizuální ohlasy v online prostoru

Internet není jen místem, kde se dají číst a publikovat různé psané příspěvky, ale nachází se zde i spousta jiných materiálů, od videí až po rozhlasové rozhovory. Jelikož obsah těchto ohlasů není tak konzistentní, aby byla jako příklad vybrána jen jedna kniha, jako tomu bylo v předešlých podkapitolách, budou zde míněna jen ta díla, na která jsem byla schopna nějaká hodnocení najít. Vraťme se k sociálním sítím, které jako primární způsob komunikace používají právě videa. V minulé podkapitole byly zmíněny hlavně texty pod příspěvky na Instagramu a tato podkapitola se bude věnovat již příspěvkům samotnými, a to nejen na Instagramu, ale i na platformách jako je TikTok a YouTube. Instagram uživatelům kromě přidávání fotek poskytuje také možnost publikovat krátká videa. Videí v českém jazyce, věnujících se Murakamiho tvorbě je podobně jako psaných ohlasů méně než zahraničních, ale i přesto jsou dohledatelná. Uživatel knizkysvitkem takto představuje svým sledujícím knihu *Kafka na pobřeží* a vyzdvihuje hlavně styl, jakým je vyprávěna²²⁹ Uvádí, že vyprávění je skvěle propleteno podivnými až snovými odkazy a všechno do sebe skvěle zapadá.²³⁰ O díle hovoří takto: „*Má nejoblíbenější kniha, Haruki Murakami a jeho kniha Kafka na pobřeží.*“ (knizkysvitkem, 2025).²³¹ Další videa na Instagramu představují Murakamiho pomocí čtených ukázek přímo z

²²⁸ PUČÍK, Tomáš. Čtenářská recenze: Haruki Murakami - Po otřesech. In: *Knížní klub: Literární kavárna* [online]. 2011, 2. 5. 2011 [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://literarni-kavarna.knizniklub.cz/clanek/13254-haruki-murakami-po-otresech-1.html>

²²⁹ @knizkysvitkem. 28. 2. 2025, příspěvek na Instagramu. [online]. [cit. 2025-03-05].

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ Tamtéž.

jeho knih. Například spisovatelka a novinářka Barbara Nesvadbová ve svém videu svým sledujícím tímto způsobem přibližuje knihu *První osoba jednotného čísla*.²³²

Sociální síť TikTok není pro české uživatele ohledně hodnocení Murakamiho knih příliš přínosná. Komunita BookToku sice vydává videa v hojné míře, ale v českém jazyce není dostupné žádné samostatné video, které by se věnovalo čistě Murakamiho knihám. Jeho díla se objevují jen ve videích, věnujících se shrnutí toho, co autoři příspěvků přečetli za určité časové období.²³³ Oproti tomu na platformě YouTube je obsahu o Murakamim více. Uživatelé zde knihy nejen hodnotí, ale podobně jako na Instagramu přidávají také videa, ve kterých čtou ukázky. YouTube také využívají některá knihkupectví a pomocí videí knihy propagují. Účet knihkupectví *Martinus.cz*²³⁴ vydává sérii videí s názvem *Knižní tipy*, které vychází každý měsíc. Ve videu s názvem *knižních tipy za říjen v roce 2016* se objevila právě i Murakamiho kniha, konkrétně jedna z jeho ilustrovaných povídek, *Útok na pekárnu*. Video ukazuje knižní vizuál a lehce naznačuje, o čem dílo je. Pozornost věnuje propojení vizuálního zpracování se samotným textem.²³⁵ Podobnou marketingovou taktiku volí i účet *Knihy Kanzelsberger*,²³⁶ který se ve svém videu věnuje knize ze stejné série jako Martinus, ilustrované povídky *Birthday girl*.²³⁷ Kniha je zde představována jako dílo, které čtenáře vtáhne do děje a barvitě popisy dokážou vyvolat poměrně přesné imaginativní obrazy.²³⁸ Na YouTube lze samozřejmě najít i videa vytvořena soukromými uživateli. Například uživatel Marek Herman publikoval v roce 2019 video zaměřující se na knihu *Komtureova smrt*.²³⁹ Uvádí, že je to již dvacátá Murakamiho kniha, která se mu dostala do rukou, a přestože je jeho oblíbeným autorem, ne všechny knihy by ohodnotil tak kladně jako právě dílo *Komtureova smrt*.²⁴⁰ Ve videu své dojmy o knize shrnuje následovně: „*Za mě je to jedna z nejlepších knížek, kterou jsem od Murakamiho četl.*“²⁴¹ *Komtureova smrt* se ve stejném roce také stala předmětem videa zveřejněného na účtu *Knížní*

²³² @barbaranesvadbova. 10. 7. 2022, příspěvek na Instagramu. [online]. [cit. 2025-03-05].

²³³ TikTok. [online]. [cit. 2025-03-05].

²³⁴ Martinus. cz, *YouTube*. [online]. [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/@MartinusCz>

²³⁵ *Říjnové knižní tipy: Lucka - Útok na pekárnu #martinusaciradi - Haruki Murakami* [online]. 2016 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=26AWRX0MKZ8&list=PLGqQDUT_aYdRdL9auRIfNM9iH6YYTnRT8

²³⁶ *Knihy Kanzelsberger. YouTube*. [online]. [cit. 2025-03-05]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/@knihykanzelsberger3896>

²³⁷ *Birthday Girl - Haruki Murakami. YouTube*. [online]. 2018 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=9pA9cxVx2mg&list=PLGqQDUT_aYdRdL9auRIfNM9iH6YYTnRT8&index=4

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ HERMAN, Marek. *HARUKI MURAKAMI - Komtureova smrt* [online]. 2019 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=VVvT1RsiR4E&list=PLGqQDUT_aYdRdL9auRIfNM9iH6YYTnRT8&index=2

²⁴⁰ Tamtéž.

²⁴¹ Tamtéž.

*klub*²⁴² ale zde se, oproti předchozímu videu, jedná opět „pouze“ o ukázkou čtenou Tomášem Hanákem.²⁴³ Jako u předešlých sociálních sítí také zde platí, že videí v anglickém jazyce je podstatně více a věnují se i méně známým Murakamiho knihám, ale přesto je čtenář na této platformě stále schopný najít asi nejvíce příspěvků, zabývajících se Murakamiho knihami v českém překladu.

Navzdory tomu, že sociální sítě rozhodně patří mezi místa, kde se může český čtenář o Murakamiho tvorbě dozvědět, není zde rozhodně tolik hodnocení a ohlasů, jako například na Databázi knih, a i když jsou sociální sítě mnohem používanější, Murakami si v nich, alespoň na české části, nenašel takové místo, jak by mohlo být očekáváno. Z předešlých řádků je jasné, že někteří uživatelé mají o Murakamim přehled nebo jsou dokonce jeho fanoušky ale není jich zdaleka tolik, jako na jiných již zmiňovaných platformách.

Dalším místem, kde se může čtenář o autorově tvorbě dozvědět, je televize, konkrétně *Česká televize* a její webový archiv *iVysílání.cz*²⁴⁴. Jak je uvedeno v kapitole překladatelé, Česká televize svým divákům zprostředkovává kulturní novinky prostřednictvím různých kulturních pořadů, Klára Macúchová byla hostem v pořadu *U zavěšené knihy*, kde mluvila o procesu překládání a v roce 2012 byl Murakami se svým dílem *IQ84* představen i v pořadu *Kulturama*.²⁴⁵ František Cinger zde o trologii hovoří jako o typickém Murakamiho spojení civilního světa se světem fantazy. Tvrdí o něm, že v této knize dospěl k tomu, jak úspěšně dokázat spojit obě jeho tvůrčí linie.²⁴⁶ Svou řeč ukončuje Cinger touto větou: „*Murakamimu určitě nejde jen o to vyprávět příběh, jestli se se někdo má rád nebo jestli se někdo nenávidí.*“²⁴⁷ Tímto pořadem ale dostupné zpětně dohledatelné televizní zdroje končí. Je možné, že bylo o Murakamim a jeho knihách odvysíláno reportáží nebo pořadů více, ale ty nejsou zpětně v online archivech dohledatelné. Televizní vysílání tedy není místem, kde by se o Murakamim hovořilo příliš často, navíc je Murakami vždy zmiňován jako součást většího celku určitého pořadu, je pro něho vyhrazený krátký čas a pak hned následuje část, kde se mluví o něčem jiném. Čtenář, nebo v tomto případě spíš divák se tak nemusí na všechny části plně soustředit a leccos mu může uniknout.

²⁴² Knižní klub. *YouTube* [online]. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: https://www.youtube.com/c/Kni%C5%BEn%C3%ADklub_video

²⁴³ *Haruki Murakami - Komturova smrt*. *YouTube*. [online]. 2019 [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=2ZKG5qph3Vw&list=PLGqQDUT_aYdRdL9auRIfNM9iH6YYTnRT8&index=3

²⁴⁴ *iVysílání* [online]. [cit. 2025-03-11]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/>

²⁴⁵ *Kulturama*. In: *iVysílání: Česká televize* [online]. 2012, 24. 11. 2012 [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10315082629-kulturama/212411058150047/>

²⁴⁶ Tamtéž.

²⁴⁷ Tamtéž.

Audio zdrojem, který se českému čtenáři primárně nabízí je jednoznačně *Český rozhlas*. Kromě rozhovorů s Tomášem Jurkovičem, uvedených v podkapitole Překladařské, se zde najdou i jiné rozhovory zmiňující Murakamiho. Množství těchto ohlasů je poněkud vyšší než v předešlých médiích, a tak představím jen pár příkladů, na kterých bude možno ukázat, jak rozmanité mohou ohlasy a zmínky v rozhlase být. Kde je autor opravdu pouze zmíněn, je například rozhovor s Emilem Viklickým, publikovaný na *Radio Jazz* v roce 2024.²⁴⁸ Rozhovor se primárně věnuje koncertu Viklického v Japonsku. Viklický je pianista a skladatel a jedno z jeho alb vyšlo právě v Japonsku. Viklický uvádí, že album v Japonsku mohlo vyjít i díky tomu, že na jejich koncert v Tokiu přišel šéf japonské nahrávací společnosti spolu právě s Haruki Murakamim.²⁴⁹ V rozhovoru říká, že oba vypadali nadšeně a šéf nahrávací společnosti pak chtěl, aby album natočili právě v Japonsku.

²⁵⁰ O Murakamim jakožto spisovateli se v rozhlasovém prostředí najde hned několik pořadů, které autorovi věnovali minimálně jeden díl. Prvním je kulturní pořad *Mozaika*, který vychází na *Českém rozhlase Vltava*.²⁵¹ Ten se v dílu z 28. 1. 2022 věnuje novému Murakamiho titulu, který v té době vyšel v Německu.²⁵² Autorka Eva Novak uvádí, že kniha s názvem *Meine gesammelten T-Shirts* (do českého jazyka by se dala přeložit jako „Sbírka mých triček“) umožňuje čtenářům nahlédnout do autorova soukromí, konkrétněji do jeho šatníku, jelikož se v knize věnuje svým tričkům, za kterými se skrývá ne jeden zajímavý příběh.²⁵³ Dalším pořadem, věnujícím se ve svých dílech Haruki Murakamimu je pořad *Liberatura* na *Radio Wawe*.²⁵⁴ Velmi pozoruhodný je díl ze dne 29. 8. 2018, věnující se knize *Probudím se na Šibuji*, kterou napsala česká japanoložka a spisovatelka Anna Cima.²⁵⁵ Ta zde prozrazuje, že právě Murakami byl její inspirací k tomu stát se japanoložkou. Uvádí, že její první Murakamiho kniha byl *Afterdark*, který jí prakticky otevřel dveře do světa japonské kultury.²⁵⁶ Navíc dodává, že měl Murakami, vedle vzrůstající popularity japonských žánrů jako je anime a manga,

²⁴⁸ TESÁŘ, Milan. Murakamimu se náš koncert líbil, i díky tomu vydáváme v Japonsku, říká Emil Viklický. In: *Český rozhlas: Radio Jazz* [online]. 2024, 6. 11. 2024 [cit. 2025-03-06]. Dostupné z:

<https://jazz.rozhlas.cz/murakamimu-se-nas-koncert-libil-i-diky-tomu-vydavame-v-japonsku-rika-emil-9347907>

²⁴⁹ Tamtéž.

²⁵⁰ Tamtéž.

²⁵¹ *Mozaika*. *Český rozhlas: Vltava* [online]. [cit. 2025-03-11]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/mozaika-5057550>

²⁵² NOVAK, Eva. Sbírka mých triček. V německém překladu vyšel další titul japonského autora Haruki Murakamiho. *Český rozhlas Vltava: Mozaika* [online]. 2022, 28. 1. 2022 [cit. 2025-03-11]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/sbirka-mych-tricek-v-nemeckem-prekladu-vysel-dalsi-titul-japonskeho-autora-8669205>

²⁵³ Tamtéž.

²⁵⁴ *Radio Wawe: Liberatura* [online]. [cit. 2025-03-11]. Dostupné z: <https://wawe.rozhlas.cz/liberatura-5242443>

²⁵⁵ Murakami v Česku. Probudím se na Šibuji je rafinovaný debut o fascinaci Japonskem. *Radio Wawe* [online]. 2018, 29. 8. 2018 [cit. 2025-03-11]. Dostupné z: <https://wawe.rozhlas.cz/murakami-v-cesku-probudim-se-na-sibuji-je-rafinovany-debut-o-fascinaci-japonskem-7600405>

²⁵⁶ Tamtéž.

významnou roli v tom, že u nás před lety vzrostl zájem o japanologii a japonskou kulturu celkově.²⁵⁷ Další je pořad *Reportáže Radiožurnálu*, jehož díl ze dne 12. 1. 2024, věnuje pozornost výročí Murakamiho sedmdesátých pátých narozenin.²⁵⁸ Autorka pořadu, Tereza Havlová, se věnuje autorově tvorbě více obecně a věnuje se hlavně odkazům na českou kulturu. Opět zde zmiňuje odkazování na skladby Leoše Janáčka a na spisovatele Franze Kafku. Havlová zde také zmiňuje, že dílo *Kafka na pobřeží* Murakami napsal právě jako poctu pražskému rodákovi a spisovateli, dokonce po něm pojmenoval hlavního hrdinu.²⁵⁹

Audiovizuální ohlasy jsou tedy velmi rozmanité a množství ohlasů na Murakamiho dílo se v různých médiích výrazně liší. Zatímco sociální sítě neposkytují příliš obsáhlé reakce, rozhlasové vysílání naopak přináší vcelku bohaté informace a analýzy, nezaměřující se pouze na autorovy literární výstupy, ale také na jeho vliv na české čtenáře. Tyto ohlasy také zdůrazňují, jak může autorovo dílo inspirovat ostatní jednotlivce k vlastní spisovatelské činnosti, což přispívá do diskuze o jeho přínosu pro českou literární scénu.

4.4 Umělecká ztvárnění a interpretace

Kromě ohlasů v podobě určitého druhu hodnocení, ať už slovního nebo psaného, se Murakami se svými díly dostává i do českého uměleckého prostoru, kde obsazuje ne jeden druh umění. Než se podkapitola začne věnovat vyloženě českým interpretacím a uměleckým ztvárněním, je nutné zde představit i Murakamiho série ilustrovaných povídkových knih. Ačkoliv se nejedná přímo o českou interpretaci, protože ilustrace jsou již v originálních knihách, jsou úplně stejně přejaté i v českých překladech, aby díla neztratila autenticitu. Ilustrované povídky jsou tedy úplně stejně dostupné českým čtenářům. Do čtyřdílné série těchto povídkových knih patří díla *Spánek*, *Podivná knihovna*, *Útok na pekárnu* a posledním přírůstkem je kniha s názvem *Birthday girl*. Všechny čtyři knihy jsou rozsahem podobně dlouhé, nepřesahují délku osmdesáti stran a tím se řadí k Murakamiho vůbec nejkratším dílům. Jak bylo již zmíněno v podkapitole Murakamiho knihy dostupné v českých překladech, o všechny ilustrace v této sérii se postarala německá výtvarná umělkyně *Kat Menschik*. Ta se věnuje knižním ilustracím a tvorbě komiksů a pravidelně spolupracuje s německými novinami

²⁵⁷ Murakami v Česku. Probudím se na Šibuji je rafinovaný debut o fascinaci Japonskem. *Radio Wawe* [online]. 2018, 29. 8. 2018 [cit. 2025-03-11]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/murakami-v-cesku-probudim-se-na-sibuji-je-rafinovany-debut-o-fascinaci-japonskem-7600405>

²⁵⁸ TEREZA, Havlová. 75. narozeniny slaví Haruki Murakami. Slavný spisovatel nás ve svých dílech propaguje po celém světě. In: *Český rozhlas: Radiožurnál* [online]. 2024, 12. 1. 2024 [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/75-narozeniny-slavi-haruki-murakami-slavny-spisovatel-nas-ve-svych-dilech-9152191>

²⁵⁹ Tamtéž.

a časopisy.²⁶⁰ Sama ilustrátorka se o spolupráci s Murakamim vyjádřila v rozhovoru pro britskou edici časopisu *Tokion*, který byl v roce 2021 publikován i na stejnojmennou webovou stránku.²⁶¹ Autorka článku, Kana Miyazawa, Menschik představuje jako umělkyni, která si dělá všechny designy sama a každá její ilustrace má osobitý a jinak propracovaný design, působící jako samostatné umělecké dílo.²⁶² Samotná umělkyně se v článku později vyjadřuje o své roli ve spolupráci s Murakamim jako o dodávání neviditelných příběhů nakreslených v mezerách mezi řádky, které doplňují příběh knihy.²⁶³ Ilustrace v knihách tedy nejsou jen pouhým zobrazením toho, co je v knize napsané, ale doplňují příběh a dodávají mu další rovinu.

Nyní se zaměříme na umělecké ohlasy a adaptace, vyloženě vycházející v českém kulturním prostředí. I u nás lze nalézt výtvarné ztvárnění Murakamiho díla, konkrétně v *Labyrinth Revue*,²⁶⁴ časopisu pro literaturu, výtvarné umění, hudbu, film a pro podnikání v kultuře. V roce 2008 vyšel v čísle 23-24 komiks, který podle Murakamiho povídky *Stoprocentně dokonalá dívka* nakreslil Mike Freiheit.²⁶⁵

Murakamiho vliv se dostává i do české hudební sféry a na jeho knihu *Kafka na pobřeží* odkazuje hudební skupina *Bikini Karneval*, která použila samotný název knihy jako název písně.²⁶⁶ Celý text je jakousi alegorií na Kafkovo putování a v textu je hlavní hrdina dokonce konkrétně zmíněn takto: „*Vzdušné zámky už se bortí, Kafka pláče, že se nedívá.*“²⁶⁷

Hovoříme-li o knize *Kafka na pobřeží*, asi největším českým uměleckým ztvárněním je zatím stejnojmenná divadelní adaptace, která měla premiéru 1. 3. 2025 v Městském divadle Zlín.²⁶⁸ Režie se ujal Petr Štindl a celé představení trvá, včetně přestávky, dvě hodiny a padesát pět minut.²⁶⁹ Ačkoliv byla hra uvedena relativně nedávno, už teď jsou dostupné divácké ohlasy. Pro příklad bude uvedeno hodnocení z portálu *iDivadlo.cz*,²⁷⁰ kde mohou diváci hodnotit shlédnuté hry. Zatím jedině slovní hodnocení zde umístil uživatel Cechoslovak hned dva dny

²⁶⁰ MURAKAMI, Haruki. *Útok na pekárnu*. Praha: Odeon, 2016. Informace na vnitřní straně zadní obálky.

²⁶¹ MIYAZAWA, Kana. From Haruki Murakami to cookbook, the beautiful and mysterious “another stories” in books drawn by Germany’s leading illustrator Kat Menschik. *Tokion* [online]. 2021, 18. 5. 2021 [cit. 2025-03-07]. Dostupné z: <https://tokion.jp/en/2021/05/18/illustrator-kat-menschik/>

²⁶² Tamtéž.

²⁶³ Tamtéž.

²⁶⁴ *Labyrinth Revue*. 2008, **2008**(23-24).

²⁶⁵ FREIHEIT, Mike. *Stoprocentně dokonalá dívka*. *Labyrinth Revue*. 2008, **2008**(23-24), s. 229-239. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:ecb5226f-83a7-460e-9499-ca922d23566d>

²⁶⁶ KARNEVAL, Bikini. *Kafka na pobřeží*. 2020. Hudební skladba v albu *Chyba je na vašem příjímáči*.

²⁶⁷ Tamtéž.

²⁶⁸ MURAKAMI, Haruki. *Kafka na pobřeží*, režie Petr Štindl, představení v Městském divadle Zlín, Zlín. 1. 3. 2025.

²⁶⁹ Tamtéž.

²⁷⁰ *iDivadlo.cz* [online]. [cit. 2025-03-07]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/>

po premiéře.²⁷¹ Ten o hře píše jako o ambiciózní inscenaci, zpracovávající mnohohvrstevnatý příběh na pomezí reálnosti a imaginace.²⁷² Vyzdvihuje hlavně přechody mezi těmito dvěma světy, které jsou podle něj měkké, a divák je velmi často zmaten, kde se tedy zrovna nachází. To je dle něho ale jedině dobře. Na závěr své recenze také vyzdvihuje výkony herců a vizuál scény, kde se celá hra odehrává.²⁷³ Další hodnocení na této webové jsou zatím jen procentuální, přesto je znát, že zde převažují pozitivní hodnocení, pohybující se okolo 90 %.²⁷⁴ Zatím se zdá, že divadelní adaptace sklízí převážně úspěšné ohlasy, hra však byla uvedena relativně nedávno, tudíž se může hodnocení a celkové vnímání ještě změnit.

Zdá se tedy, že české umělecké adaptace začínají, navzdory tomu, že Murakamiho knihy u nás vycházejí už od roku 2004, ožívat hlavně až v posledních letech. Zatím jich není mnoho a čeští konzumenti tak nemají příliš příležitostí, jak se s Murakamim setkat i jinou formou než skrze paratexty či uživatelské a čtenářské ohlasy. Nezbývá tak nic jiného, než se ptát, zda se v budoucnu budou moci čeští diváci setkat s více takovými projekty, které jim Murakamiho tvorbu přiblíží zase z jiného úhlu pohledu.

²⁷¹ CECHOSLOVAK. Hodnocení uživatelů. In: *IDivadlo* [online]. 2025, 3.3.2025 [cit. 2025-03-07]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/mestske-divadlo-zlin/kafka-na-pobrezi/?subpage=hodnoceni>

²⁷² Tamtéž.

²⁷³ Tamtéž.

²⁷⁴ *IDivadlo.cz*. Hodnocení uživatelů. [online]. [cit. 2025-03-07]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/>

ZÁVĚR

Je zjevné, že Haruki Murakami není pro spoustu českých čtenářů neznámým jménem. V českém literárním prostoru se dokázal etablovat jako významný autor, jehož díla si získala poměrně rozsáhlou fanouškovskou základnu. S osmadvaceti u nás publikovanými knihami, těšícími se značnému úspěchu, se stal jedním z nejvýznamnějších japonských autorů na našem trhu. Jeho jméno v různé míře dokážeme nalézt prakticky v každém médiu a některé jeho knihy už jsou některými čtenáři považovány za klasiku.

Murakami u nás není představen jen pomocí svých textů a jejich hodnocení, ale jeho dílo je také obohaceno o české doslovy, jejichž autoři dovysvětlují a doplňují kontext tak, aby se čtenář ke knize a jejím obsahu přiblížil co nejvíce. Autoři doslovů do nich vnášejí své myšlenky, které nutí čtenáře přemýšlet nad dílem zase trochu jinak, než jak nad ním přemýšlel při samotném čtení. Doslovy také osvětlují čtenářův důvod, proč je Murakami tak čteným a oblíbeným autorem a poukazují na jeho schopnost kloubit ve svých dílech rozdílné kultury, a přesto stále držet svůj osobitý autorský styl.

Cílem této práce bylo představit, jak je u nás Murakamiho dílo vnímáno, přijímáno a hodnoceno, kde všude jsou ohlasy dostupné a jestli má Murakami na české čtenáře nějaký dopad. Je patrné, že Murakami je světově velmi oblíbeným a čteným autorem a jinak tomu není ani u nás. Ačkoliv se, jako u každého autora, najdou čtenáři, kteří jeho díla hodnotí negativně, rozhodně převažují ohlasy pozitivní, a to jak v hodnoceních uživatelů, tak i v článcích napsaných literárními kritiky. Z informací, uvedených v předešlých kapitolách vyplývá, že Murakami není v naší literární kultuře jen „dalším“ zahraničním autorem, ale jeho díla mohla také v minulosti fungovat jako pomyslná brána do světa japonské kultury. Tím, že byl v roce 2004 jedním z prvních japonských autorů, který u nás vycházel, měl i on velkou zásluhu na tom, že vzrostl zájem o studium japanistiky a o japonskou kulturu celkově. Svou popularitu si však Murakami udržel dodnes, a to i přesto, že od té doby se na našem trhu japonská literatura značně rozrostla.

Haruki Murakami do naší kultury proniká nejen prostřednictvím svých knih, ale i skrze různé umělecké ohlasy a reakce, které jeho dílo v české literární kultuře posouvají zase dál. Vedle ilustrovaných povídkových knih, které však nejsou českým produktem, vznikla také česká divadelní adaptace díla *Kafka na pobřeží*, jež byla uvedena v letošním roce na prknech divadla Zlín. Stejnomené Murakamiho dílo se též stalo inspirací pro skupinu Bikini Karneval, která si jméno knihy dokonce vypůjčila jako titulní název jedné ze svých písní. Tyto

umělecké výstupy nejen obohacují českou kulturu, ale také poukazují na to, že Murakamiho dílo je schopno inspirovat i jiné druhy umění, než je literatura.

S takovým množstvím různých reakcí na Murakamiho dílo by bylo možné dále rozšířit výzkum o analýzu konkrétních textů, která by mohla být komparována s ohlasy literárních kritiků. Další zajímavou cestou by rozhodně byla podrobná komparace české divadelní adaptace knihy *Kafka na pobřeží* s Murakamiho originálním textem, což by umožnilo prozkoumat proměnu tematických a stylistických prvků při převodu mezi různými literárními žánry. Tímto způsobem by bylo možno sledovat, jak česká divadelní adaptace ovlivňuje vnímání původního díla a naopak. Toto už ale značně přesahuje cíl bádání této práce, a proto jsem se tomu dále nevěnovala.

POUŽITÁ LITERATURA

Primární zdroje

Knižní

- BĚLÍČEK, Jan. Realita, fantazie a fikce v mikrokosmu první osoby singuláru [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *První osoba jednotného čísla*. Praha: Odeon, 2022. Světová knihovna.
- MURAKAMI, Haruki. *Útok na pekárnu*. Praha: Odeon, 2016.
- JURKOVIČ, Tomáš. Tvorové hlubokých moří [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Afterdark*. Praha: Odeon, 2007. Světová knihovna.
- JURKOVIČ, Tomáš. Kde končí a začínají naše světy.[doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Konec světa & Hard-boiled Wonderland*. Praha: Odeon 2008. Světová knihovna.
- JURKOVIČ, Tomáš. Propojit „tady“ a „tam“ [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Sputnik, má láska*. Praha: Odeon, 2009. Světová knihovna.
- JURKOVIČ, Tomáš. Tanec pro všechna dítká boží [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Po otřesech*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna.
- JURKOVIČ, Tomáš. Souboj vypravěčů [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *1Q84*. Praha: Odeon, 2013. Světová knihovna
- JURKOVIČ, Tomáš. Hřebík, který vyčnívá, bude zatlučen [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Po otřesech*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna.
- JURKOVIČ, Tomáš. Ovce japonská [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Hon na ovci*. Praha: Odeon, 2016. Světová knihovna.
- JURKOVIČ, Tomáš. Když už byste museli někoho zabít, kdo by to byl? [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Komtureva smrt*. Praha: Odeon, 2018. Světová knihovna.
- JURKOVIČ, Tomáš. Tancuj, Tancuj, Tancuj! [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Tancuj, tancuj, tancuj*. Praha: Odeon, 2021. Světová knihovna.
- JURKOVIČ, Tomáš. *Izanagiovský motiv v románech Haruki Murakamiho*. Brno: Masarykova univerzita, 2019. Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.
- KAMEN, Jiří. A někdy ztratit jednu ženu znamená ztratit všechny ženy...[doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Muži, kteří nemají ženy*. Praha: Odeon, 2015. Světová knihovna.
- KŘIVÁNKOVÁ, Anna. Trochu jiná knihovna [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Kafka na pobřeží*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna.
- MACÚCHOVÁ, Klára a Milan OHNYSKO. Murakamiho bitva o řeku Chalchyn [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Kronika ptáčka na klíček*. Praha: Odeon, 2014. Světová knihovna.

MACÚCHOVÁ, Klára. Nejaponský román japonského autora [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Norské dřevo*. Vydání páté. Praha: Odeon, 2021.

MACÚCHOVÁ, Klára. Buď si nevěrný, ale všeho s mírou [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *Na jih od hranic, na západ od slunce*. Vyd. 3. Praha: Odeon, 2014. Světová knihovna.

VÁČKOV, Veselín. Haruki Murakami, běžec. [doslov] In: MURAKAMI, Haruki. *O čem mluvím, když mluvím o běhání*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna.

Periodické

GREGOR, Jan. Kdopak by se Kafky bál. *Respekt*. 2006, **17**(42), s. 21. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:30a24ec0-4df0-11e3-ae53-5ef3fc9ae867>

HEČKOVÁ, Michaela. Murakamiho má každý rád. *Host*. 2009, **25**(8), s. 73–74. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:087e25f0-3b8b-11eb-91dc-005056822549>

OLEHLA, Richard. Sny a představy v novém Murakamiho románu. *ILiteratura.cz* [online]. 2006, 26.11.2006 [cit. 2025-02-25]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/20211-murakami-haruki-kafka-na-pobrezi-1>. Článek původně vyšel v časopisu Mladá Fronta Dnes dne 4. 11. 2006 a byl se souhlasem autora zveřejněn na stránce iLiteratura.cz.

OLEHLA, Richard. Konec světa & Hard-boiled Wonderland. *ILiteratura.cz* [online]. 2009, 3. 2. 2009 [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/23767-murakami-haruki-konec-sveta>. Článek původně vyšel v časopisu Mladá Fronta Dnes dne 30. 11 2008 a byl se souhlasem autora zveřejněn na stránce iLiteratura.cz.

Internetové zdroje

Birthday Girl – Haruki Murakami. YouTube. [online]. 2018 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=9pA9cxVx2mg&list=PLGqQDUT_aYdRdL9auRIfNM9iH6YYTnRT8&index=4

BRAUNEROVA. *Po otřesech: Hodnocení*. Online. In: Databáze knih. 2016 [cit. 2025-03-02].

Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202#bookNav>

CECHOSLOVAK. Hodnocení uživatelů. In: *IDivadlo* [online]. 2025, 3.3.2025 [cit. 2025-03-07]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/mestske-divadlo-zlin/kafka-na-pobrezi/?subpage=hodnoceni>

Český rozhlas: Radio Prague International [online]. [cit. 2025-03-04]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/>

Databáze knih [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/>

H., Jana. Po otřesech: Hodnocení a recenze čtenářů. In: *Knihy Dobrovský* [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/kniha/po-otresech-17236>

Haruki Murakami – Komturova smrt. YouTube. [online]. 2019 [cit. 2025-03-06]. Dostupné z:
https://www.youtube.com/watch?v=2ZKG5qph3Vw&list=PLGqQDUT_aYdRdL9auRIfNM9iH6YYTnRT8&index=3

HERMAN, Marek. *HARUKI MURAKAMI - Komturova smrt* [online]. 2019 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z:
https://www.youtube.com/watch?v=VVvT1RsiR4E&list=PLGqQDUT_aYdRdL9auRIfNM9iH6YYTnRT8&index=2

HRABOŠ, Taťka. *Po otřesech: Hodnocení*. Online. In: Databáze knih. 2017 [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202#bookNav>

iDivadlo.cz. Hodnocení uživatelů. [online]. [cit. 2025-03-07]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/>

iVysílání [online]. [cit. 2025-03-11]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/>

KDU. Po otřesech: Hodnocení. In: *Databáze knih* [online]. 2016 [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202#bookNav>

Knihy Dobrovský [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/Začátek>

Knihy Kanzelsberger. *YouTube*. [online]. [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/@knihykanzelsberger3896>

Knížní klub: Literární kavárna [online]. [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://literarni-kavarna.knizniklub.cz/>

Knížní klub [online]. [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://www.knizniklub.cz/>

Knížní klub. *YouTube* [online]. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: https://www.youtube.com/c/Kni%C5%BEn%C3%ADklub_videoZačátek

Kulturama. In: *iVysílání: Česká televize* [online]. 2012, 24. 11. 2012 [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10315082629-kulturama/212411058150047/>

Martinus. cz, *YouTube*. [online]. [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/@MartinusCz>

Murakami v Česku. Probudím se na Šibui je rafinovaný debut o fascinaci Japonskem. *Radio Wawe* [online]. 2018, 29. 8. 2018 [cit. 2025-03-11]. Dostupné z:

<https://wave.rozhlas.cz/murakami-v-cesku-probudim-se-na-sibuji-je-rafinovany-debut-o-fascinaci-japonskem-7600405>

NOVAK, Eva. Sbíрка mých triček. V německém překladu vyšel další titul japonského autora Haruki Murakamiho. *Český rozhlas Vltava: Mozaika* [online]. 2022, 28. 1. 2022 [cit. 2025-03-11]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/sbirka-mych-tricek-v-nemeckem-prekladu-vysel-dalsi-titul-japonskeho-autora-8669205>

Po otřesech: Hodnocení. In: *Databáze knih* [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202#bookNav>

Po otřesech: Hodnocení a recenze čtenářů. In: *Knihy Dobrovský* [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/kniha/po-otresech-17236>

PUČÍK, Tomáš. Čtenářská recenze: Haruki Murakami - Po otřesech. In: *Knižní klub: Literární kavárna* [online]. 2011, 2. 5. 2011 [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://literarni-kavarna.knizniklub.cz/clanek/13254-haruki-murakami-po-otresech-1.html>

Říjnové knižní tipy: Lucka - Útok na pekárnu #martinusaciradi - Haruki Murakami [online]. 2016 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=26AWRX0MKZ8&list=PLGqQDUT_aYdRdL9auRIfNM9iH6YYTnRT8

S, Alena. *Po otřesech: Hodnocení*. Online. In: *Databáze knih*. 2014 [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/po-otresech-50202?orderBy=rating&page=1>

TALPOVÁ, Veronika. Nenechat se pohřbit. *ILiteratura.cz* [online]. 2011, 23. 1. 2011 [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/27347-murakami-haruki-po-otresech>

TEREZA. Po otřesech: Hodnocení a recenze čtenářů. In: *Knihy Dobrovský* [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/kniha/po-otresech-17236>

TEREZA, Havlová. 75. narozeniny slaví Haruki Murakami. Slavný spisovatel nás ve svých dílech propaguje po celém světě. In: *Český rozhlas: Radiožurnál* [online]. 2024, 12. 1. 2024 [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/75-narozeniny-slavi-haruki-murakami-slavny-spisovatel-nas-ve-svych-dilech-TikTok>. [online]. [cit. 2025-03-05].

TESAŘ, Milan. Murakamimu se náš koncert líbil, i díky tomu vydáváme v Japonsku, říká Emil Viklický. In: *Český rozhlas: Radio Jazz* [online]. 2024, 6. 11. 2024 [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: <https://jazz.rozhlas.cz/murakamimu-se-nas-koncert-libil-i-diky-tomu-vydavame-v-japonsku-rika-emil-9347907>

YETTA. Po otřesech: Hodnocení a recenze čtenářů. In: *Knihy Dobrovský* [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/kniha/po-otresech-17236>
@barbaranesvadbova. 10. 7. 2022, příspěvek na Instagramu. [online]. [cit. 2025-03-05].
@kacbooks_. 26. 10. 2024, text pod příspěvkem na Instagramu. [online]. [cit. 2025-03-04].
@knizkysvitkem. 28. 2. 2025, příspěvek na Instagramu. [online]. [cit. 2025-03-05].
@princ-a-listicka. 26. 10. 2022, text pod příspěvkem na Instagramu. [online]. [cit. 2025-03-04].

Jiné zdroje

FREIHEIT, Mike. Stoprocentně dokonalá dívka. *Labyrint Revue*. 2008, **2008**(23-24), s. 229-239. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:ecb5226f-83a7-460e-9499-ca922d23566d>
KARNEVAL, Bikini. *Kafka na pobřeží*. 2020. Hudební skladba v albu Chyba je na vašem přijímači.
MURAKAMI, Haruki. *Kafka na pobřeží*, režie Petr Štindl, představení v Městském divadle Zlín, Zlín. 1. 3. 2025.

Sekundární zdroje

Knižní

KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech: obrazy autorů současné české literatury v perspektivě kulturního transferu*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015.
MURAKAMI, Haruki. *Norské dřevo*. Praha: Odeon, 2021. Světová knihovna. Informace z autorské biografie na obálce.
MURAKAMI, Haruki. *Birthday girl*. Praha: Odeon, 2017. Informace z autorské biografie na obálce.
MURAKAMI, Haruki. *O čem mluvím, když mluvím o běhání*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna. Informace z anotace na vnitřní straně knižní obálky.
MURAKAMI, Haruki. *Kafka na pobřeží*. Vyd. 2. V Praze: Odeon, 2010. Světová knihovna. Informace z autorské biografie na zadní straně obálky.
MURAKAMI, Haruki. *Norské dřevo*. Praha: Odeon, 2021. Světová knihovna. Informace z autorské biografie na obálce.
MURAKAMI, Haruki. *Spisovatel jako povolání*. Praha: Odeon, 2017. Světová knihovna. Informace z anotace na vnitřní straně knižní obálky.

MURAKAMI, Haruki. *O čem mluvím, když mluvím o běhání*. Praha: Odeon, 2010. Světová knihovna. Informace z anotace na zadní straně knižní obálky.

MURAKAMI, Haruki. *1Q84*. Praha: Odeon, 2013. Světová knihovna. Informace z autorské biografie na obálce.

MÜLLER, Richard a ŠIDÁK, Pavel (ed.). *Slovník novější literární teorie: glosář pojmů*. Literární řada. Praha: Academia, 2012.

MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství: (knižní strategie v 90. letech 20. století)*. V Litterae vyd. 1. Kostelec nad Orlicí: Litterae, 2010.

Periodické

TRÁVNÍČEK, Jiří. Literární kultura v době internetové: kolik recepčních polí a jaká? In: Host, 2009, 25(9).

Internetové

Český rozhlas: *Radio Wawe* [online]. [cit. 2025-03-09]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/>

Český rozhlas: *Olomouc* [online]. [cit. 2025-03-09]. Dostupné z: <https://olomouc.rozhlas.cz/>

CANDRA, Robert a Martin MELICHAR. *Za vodou s Tomášem Jurkovičem*. Radio Wave, 2012. [online]. [cit. 2025-03-09]. dostupné z: <https://prehovac.rozhlas.cz/audio/2682873>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Knihy* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/haruki-murakami-639>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Norské dřevo* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/norske-drevo-86156>.

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Na jih od hranic, na západ od slunce* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/na-jih-od-hranic-na-zapad-od-slunce-323789>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Kafka na pobřeží* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/kafka-na-pobrezi-39121>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Afterdark* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/afterdark-222378>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Konec světa & Hard-boiled Wonderland* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/konec-sveta-a-hard-boiled-wonderland-43253>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Sputnik, má láska*. [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/sputnik-ma-laska-266874>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: O čem mluvím, když mluvím o běhání* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/o-cem-mluvim-kdyz-mluvim-o-behani-41420>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Po otřesech* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/po-otresech-50202>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: 1Q84: kniha 1 a 2* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/1q84-1q84-kniha-1-a-2-137474>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: 1Q84: kniha 3* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/1q84-1q84-kniha-3-169228>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Spánek* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/murakami-menschik-spanek-182405>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Kronika ptáčka na klíček I.-III.* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/kronika-ptacka-na-klicek-kronika-vtacika-na-klucik-kronika-ptacka-na-klicek-i-iii-211356>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Podivná knihovna* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/murakami-menschik-podivna-knihovna-219562>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Bezbarvý Cukuru Tazaki a jeho léta putování* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/bezbarvy-cukuru-tazaki-a-jeho-leta-putovani-230729>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Muži, kteří nemají ženy* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/muzi-kteri-nemaji-zeny-253517>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Hon na ovci* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/hon-na-ovci-hon-na-ovci-284867>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Útok na pekárnu* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/murakami-menschik-utok-na-pekarnu-305853>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Spisovatel jako povolání* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/spisovatel-jako-povolani-328783>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Birthday girl* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/murakami-menschik-birthday-girl-349498>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Komturova smrt* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/komturova-smrt-396609>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: Tancuj, tancuj, tancuj* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/mysak-tancuj-tancuj-tancuj-432197>

DATABÁZE KNIH. *Haruki Murakami: První osoba jednotného čísla* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/prvni-osoba-jednotneho-cisla-473892>Začátek

Haruki Murakami: Životopis. In: *Databáze knih* [online]. [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/haruki-murakami-639>

Haruki Murakami: Biografie. In: *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/75029-haruki-murakami/biografie/>

NAKAYA, Tereza a Sylva MARTINÁSKOVÁ. České překlady japonské literatury vydané v letech 1990–2010. *PLAV* [online]. 2011, **2011**(6) [cit. 2025-02-12]. Dostupné z: <https://www.svetovka.cz/2011/06/06-2011-biblio/>

KNIHY DOBROVSKÝ. *Haruki Murakami* [online]. [cit. 2025-02-07]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/autori/murakami-haruki-151887>

KNIHKUPECTVÍ LUXOR. *Haruki Murakami* [online]. [cit. 2025-02-07]. Dostupné z: https://www.luxor.cz/autor/3665?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=P

MAP

LUXOR. *Muži, kteří nenávidí ženy* [online]. [cit. 2025-02-16]. Dostupné z: <https://www.luxor.cz/v/1632613/muzi-kteri-nemaji-zeny>

NAKLADATELSTVÍ ARGO. *Tomáš Jurkovič* [online]. [cit. 2025-02-12]. Dostupné z: <https://argo.cz/autori/jurkovic-tomas/>

OBEC PŘEKLADATELŮ. *Macúchová Klára* [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <http://databaze.obecprekladatelu.cz/databaze/M/MacuchovaKlara.htm>

Odeon. *Euromedia* [online]. [cit. 2025-02-09]. Dostupné z: <https://www.euromedia.cz/nase-znacky/odeon/>

Příspěvatelé Wikipedie, *Haruki Murakami* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2025, Datum poslední revize 4. 01. 2025, 11:50 UTC, [citováno 5. 02. 2025] <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Haruki_Murakami&oldid=24535684>

VIZINA, Petr a Karolína KOČÍ. Haruki Murakami: rozhovor s K. Macúchovou. In: *U zavěšené knihy*. TV, ČT, 1. dubna 2015.

VOJNAROVÁ, Dita. *Japonská preciznost mě fascinuje od dětství, říká dvorní překladatel Haruki Murakamiho*. Český rozhlas Olomouc, 2015. [online]. [cit. 2025-03-09]. Dostupné z: <https://www.mujirozhlas.cz/vetrnik-host-ve-studiu/uz-jako-maleho-kluka-ho-fascinovala-japonska-preciznost-snaha-dotahovat-veci>

RESUMÉ

Tato bakalářská práce se zaměřuje na recepci díla Haruki Murakamiho v české literární kultuře. První kapitola se věnuje obecné problematice recepce, paratextů a kulturního transferu. Tyto pojmy představuje a uvádí je do souvislosti s recepcí Haruki Murakamiho, Druhá kapitola představuje samotného Haruki Murakamiho, stručně se věnuje jeho životopisu a věnuje se všem jeho dílům, která u nás v českém překladu vyšla. Třetí kapitola se již věnuje recepci, a to v paratextech samotných Murakamiho knih, konkrétně v jejich doslovecích. Čtvrtá kapitola se věnuje recepci mimo knižní paratexty a to jak v tištěném, tak i v internetovém prostředí. Představuje a zkoumá psané ohlasy, kritiky a recenze v novinách, na internetových stránkách a sociálních sítích. Navíc představuje i jiné druhy recepce, jako jsou videa nebo například rozhlasové pořady. Dále se také věnuje vlivu Murakamiho literatury na českou kulturu.

SUMMARY

This bachelor thesis focuses on the reception of Haruki Murakami's work in Czech literary culture. The first chapter deals with the general issue of reception, paratexts and cultural transfer. It introduces these concepts and puts them in the context of Haruki Murakami's reception. The second chapter introduces Haruki Murakami himself, briefly deals with his biography and deals with all his works that have been published in Czech translation. The third chapter deals with reception, in the paratexts of Murakami's books themselves, specifically in their afterwords. The fourth chapter deals with reception outside book paratexts, both in the printed and online environment. It presents and examines written responses, criticisms and reviews in newspapers, websites and social networks. In addition, it also represents other types of reception, such as videos or radio programs. It also deals with the influence of Murakami's literature on Czech culture.